

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Liis Tetsov

**RAAMATUPIDAJANA TÖÖTAMISE MOTIIVID JA  
RAHULOLU EESTIS**

Magistritöö

Õppekava TARM, peeriala Majandusarvestus

Juhendaja: Natalja Gurvitš, PhD

Tallinn 2018

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 9750 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Liis Tetsov .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 163657TARM

Üliõpilase e-posti aadress: liistetsov@gmail.com

Juhendaja: Natalja Gurvitš, PhD:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

## SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE .....	4
SISSEJUHATUS .....	5
1. RAAMATUPIDAJANA TÖÖTAMINE NING SELLEGA SEONDUVAD UURINGUD.....	7
1.1. Raamatupidaja elukutse.....	7
1.2. Töörahalolu ja motivatsioon.....	13
1.3. Uuringud raamatupidaja elukutsevaliku kohta .....	18
2. RAAMATUPIDAJANA TÖÖTAMISE MOTIIVID JA RAHULOLU EESTIS .....	23
2.1. Uuringu meetodika ja valimi kirjeldus .....	23
2.2. Tulemused .....	26
2.3. Arutelu ja järeldused.....	37
KOKKUVÕTE.....	43
SUMMARY .....	45
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU .....	48
LISAD .....	51
Lisa 1. Täis- ja osalise tööajaga töötajad ametiala järgi (2014) .....	51
Lisa 2. Küsimustik.....	52
Lisa 3. Tulemused. Küsimused 1-9 (uuringus osalejate andmed).....	58
Lisa 4. Tulemused. Küsimus 10 .....	60
Lisa 5. Tulemused. Küsimused 11-12 .....	61
Lisa 6. Tulemused. Küsimused 13-14 .....	63
Lisa 7. Tulemused. Küsimus 15 .....	64
Lisa 8. Tulemused. Küsimus 16 .....	65
Lisa 9. Tulemused. Küsimus 17 .....	67
Lisa 10. Tulemused. Küsimus 17 (ametikoha ja rahulolu lõikes) .....	68
Lisa 11. Tulemused. Küsimus 17 (ettevõtte suuruse lõikes) .....	69
Lisa 12. Tulemused. Küsimus 18 .....	70

## LÜHIKOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ja milline on raamatupidajate rahulolu tööga Eestis. Tulenevalt eesmärgist on magistritöö uurimisküsimus „Millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ja milline on raamatupidajate töörahulolu?”. Töö eesmärgi saavutamiseks korraldati kvantitatiivne uuring ehk viidi läbi internetiküsitlus, millele saadi 140 vastust. Uuringus osalejateks olid raamatupidamise valdkonnas töötavad isikud (raamatupidaja assistendid, raamatupidajad, pearaamatupidajad jne).

Magistritöö tulemusena selgus, et raamatupidajana töötamise peamised motiivid on tööülesannete huvitavus (numbritega töötamine ja probleemide lahendamine), võimalus end pidevalt arendada (väljakutseid pakkuv töö), võimalus paindliku tööajaga töötada ning stabiilne sissetulek. Uuringu tulemustest selgus, et vanus mõjutab motivatsiooni. Tulemuste põhjal tunnevad paljud raamatupidajad töö algusaastatel, et nende tööülesanded on oodatust keerukamad ning töömaht suurem. Üldine rahulolu oma tööga raamatupidajate seas on kõrge ning elukutse valikut ei kahetseta. Tulemustest selgus, et rahulolu mõjutavad sellised tegurid nagu ettevõtte suurus, milles töötatakse, ning ametikoht.

Võtmesõnad: Elukutse valik, motiiv, motivatsioon, raamatupidaja, töörahulolu

## SISSEJUHATUS

Raamatupidaja amet on üks enimlevinumatest elukutsetest Eestis. Põhjuseid, miks nii paljud selle elukutse kasuks otsustavad, võib olla mitmeid. Kõigil ettevõtetel on tarvis raamatupidajat, mistõttu võib lihtsalt suure nõudluse tõttu raamatupidajaid arvukalt olla. Samas on võimalik, et tegemist on põneva elukutsega ning siiras huvi raamatupidamise valdkonna vastu on paljusid hoopiski selle elukutse kasuks otsustama pannud. Sellest tekkiski töö autoril huvi, et millised tegurid ajendavad raamatupidajaid oma elukutset valima ja selles valdkonnas töötama ning milline on raamatupidajate rahulolu oma tööga. Töö autor leiab, et teema on uudne, sest Eestis sellist uuringut autori andmetel korraldatud ei ole. Küll aga leidub selleteemalisi uuringuid välismaalt.

Magistritöö uurimisküsimus on „Millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ja milline on raamatupidajate töörahulolu?“. Uurimisküsimuse täpsustamiseks on püstitatud järgmised alaküsimused:

- 1) Millised on peamised tegurid, mis ajendavad raamatupidajaid seda elukutset valima?
- 2) Millised on peamised tegurid, mis ajendavad raamatupidajaid sellel elukutsel pikaajaliselt töötama?
- 3) Kuidas vastab raamatupidajate ettekujutus raamatupidamise tööst (enne raamatupidajaks saamist) tegelikkusega?
- 4) Milline on raamatupidajate rahulolu oma tööga?

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ja milline on raamatupidajate rahulolu tööga Eestis. Magistritöö uuringutulemused on tõenäoliselt huvipakkuvad nii neile, kes plaanivad tulevikus raamatupidamise valdkonnas tööle hakata, kui ka ettevõtetele. Töö eesmärgi saavutamiseks toob autor välja peamised uurimisülesanded:

- 1) anda ülevaade raamatupidaja elukutsest;
- 2) tutvuda töörahulolu ja motivatsiooni käsitleva kirjandusega;
- 3) tutvustada raamatupidajate töörahulolu ja motivatsiooni teemal korraldatud uuringuid;
- 4) tutvustada raamatupidajate ning arvestusala üliõpilaste seas korraldatud uuringuid elukutsevaliku teemal;

- 5) viia raamatupidajate seas läbi kvantitatiivne uuring raamatupidajana töötamise motiivide ja töörahulolu teemal;
- 6) analüüsida uuringu tulemusi ning teha nende põhjal järeldused.

Töö uurimisobjektiks on raamatupidamise valdkonnas töötavad isikud (raamatupidaja assistendid, raamatupidajad, pearaamatupidajad jne).

Magistritöö koosneb kahest peatükist. Töö esimeses peatükis kajastatakse teemakohast teoreetilist kirjandust ning see peatükk jaguneb kolmeks osaks. Esimeses osas antakse lühiülevaade raamatupidaja elukutsest. Selleks kirjeldatakse peamisi tööülesandeid ning sellel elukutsel töötamiseks vajalikke oskusi ja iseloomuomadusi. Teises jaotises tutvustatakse töörahulolu ja motivatsiooni puuduvat kirjandust. Selles osas kirjeldatakse motivatsiooni mõjutavaid tegureid ning tuuakse välja välismaal raamatupidajate seas korraldatud uuringud töörahulolu ja motivatsiooni teemadel. Kolmandas osas tutvustatakse raamatupidajate hulgas läbi viidud uuringuid elukutsevaliku teemal.

Töö teises peatükis annab magistritöö autor ülevaate uuringust raamatupidajana töötamise motiivide ja rahulolu kohta. See peatükk koosneb kolmest osast. Esimeses osas tutvustatakse uuringu meetodikat ning valimit. Teises jaotises tuuakse välja uuringutulemused. Kolmandas jaotises on uuringu arutelu ning järeldused. Selles osas kõrvutatakse uuringutulemusi ka kirjanduse ülevaates esitatud tulemustega.

Töö paremaks mõistmiseks selgitab autor, et kuigi teises peatükis kasutatakse sageli üldistavalt terminit „raamatupidaja”, siis on selle all mõeldud tegelikult kõiki raamatupidamise valdkonnas töötavaid isikuid (nii raamatupidajaid kui ka raamatupidaja assistente, pearaamatupidajaid jne). Lisaks kasutab autor töös terminit „mikroettevõte” viidates nendele ettevõtetele, milles töötab 1-9 töötajat, terminit „väikeettevõte” viidates nendele ettevõtetele, milles töötab 10-49 töötajat, terminit „keskmise suurusega ettevõte” viidates nendele ettevõtetele, milles töötab 50-249 töötajat ning terminit „suurettevõte” viidates nendele ettevõtetele, milles töötab 250 ja enam töötajat.

# **1. RAAMATUPIDAJANA TÖÖTAMINE NING SELLEGA SEONDUVAD UURINGUD**

Magistritöö esimeses peatükis toob autor välja teemakohase kirjanduse. Esimese peatüki alapeatükkides kirjeldab autor raamatupidaja elukutset, toob välja töörahulolu ja motivatsiooni käsitleva kirjanduse koos vastavateemaliste uuringutega ning tutvustab raamatupidajate seas läbi viidud uuringuid elukutsevaliku teemal.

## **1.1. Raamatupidaja elukutse**

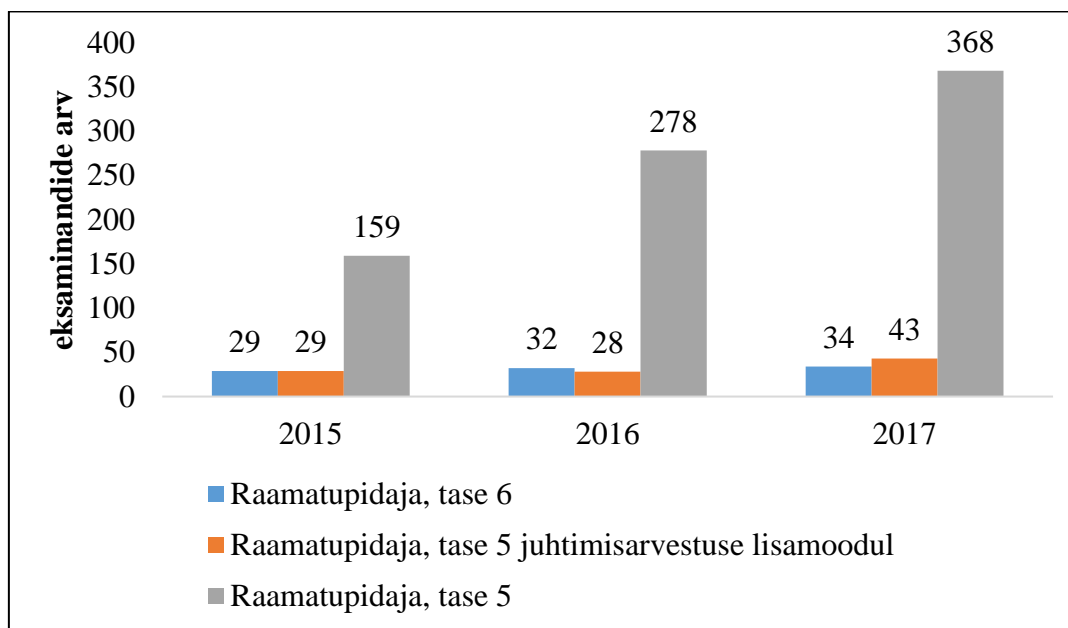
Selles alapeatükis annab autor lühiülevaate raamatupidaja elukutsest. Raamatupidaja elukutsest selgema pildi saamiseks on oluline teada, mida tähendab üldse raamatupidamine ning milliseid tööülesandeid raamatupidajad täidavad. Tööülesanded ja ülesannete keerukus, mida raamatupidajad igapäevaselt tegema peavad, sõltuvad nende teadmiste ja oskuste tasemest. Eestis hinnatakse raamatupidajate taset kutsestandardite alusel. Lisaks vajalikele oskustele ja teadmistele peavad raamatupidajatel olema selle töö tegemiseks ka teatud iseloomujooned.

„Tänapäeval on raamatupidaja ... elukutse arenenud riikides üks hinnatumaid ja kõrgelttasustatavamaid.” (Alver, Alver 2009, 11). Sellistes riikides nagu USA, Austraalia ning Jaapan, on märkimisväärselt kahanenud raamatupidajana töötada soovivate inimeste arv. Küll aga ei kehti see mõne teise riigi puhul nagu Brasiilia, Singapur või Hong Kong, kus raamatupidajana töötada soovivate inimeste arv on suurenenud. (Hsiao, Pereira 2016, 393) Sama kehtib ka Eesti kohta, kus raamatupidaja amet on üks enimlevinumatest elukutsetest. Eesti Statistikaameti andmebaasi (tabel PA633) kohaselt oli 2014. aasta oktoobri seisuga raamatupidaja ametialal ning raamatupidamise keskastme spetsialistina töötavate isikute arv vastavalt 6904 ning 7089. Need arvud seavad raamatupidaja ameti kümne suurima töötajate arvuga ametialade hulka (vt lisa 1).

Raamatupidaja elukutse on hinnatud ka õppurite seas. Eesti Raamatupidajate Kogu (ERK) poolt korraldatud raamatupidaja kutseeksamil osalejate arv on olnud aastate vältel tõusujoones. 2017. aasta kevadel oli ERK-i poolt korraldatud üleriigilistel raamatupidaja ja

vanemraamatupidaja kutseeksamil võrreldes varasemate aastatega kõige enam osalejaid. 2017. aasta kevadel osales eksamil 100 eksaminandi rohkem kui 2016. aastal (kokku 445 eksaminandi). (Kevadised ...)

Kutseeksamil osalejate arvu aastate ning tasemete lõikes iseloomustab joonis 1.1.



Joonis 1.1. Kutseeksamil osalejate arv tasemete ning aastate lõikes  
Allikas: Kevadised ...

Raamatupidaja elukutsest selgema pildi loomiseks tuleks alustuseks kirjeldada, mida üldse raamatupidamine endast kujutab. Kitsamalt võttes on raamatupidamine finantsarvestuse osa, mis tegeleb raamatupidamiskannetega ehk raamatupidamisregistrite pidamisega (Alver, Alver 2011, 268-269; Juhtivraamatupidaja ... 2017 ; Raamatupidaja ... 2017; Vanemraamatupidaja ... 2017). Laiemalt võttes tegeleb raamatupidamine ka majandusüksuse analüüsimise, tegevuse planeerimise ja sisekontrolliga. Raamatupidajad võivad töötada nii era-, avalikus- kui ka mittetulundussektoris. Raamatupidajad peavad raamatupidamisel tagama aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemustest. Raamatupidaja peab järgima töö tegemisel Eesti finantsaruandluse standardeid või rahvusvahelisi Euroopa Liidus tunnustatud standardeid ja juhinduma arvestuse ja aruandluse põhimõtetest ning raamatupidaja kutse-etikast. (Juhtivraamatupidaja ... 2017; Raamatupidaja ... 2017; Vanemraamatupidaja ... 2017) Riik korraldab raamatupidamist raamatupidamisseaduste või muude raamatupidamise juhendmaterjalidega (Alver, Alver 2011, 268-269).



Inglise keeles on eraldi terminid „bookkeeper” ja „accountant”. „Accountant” koostab majandusüksuse plaane, eelarveid ja teostab analüüse (Alver *et al.* 2017). „Bookkeeper” peab aga arveraamatuid mõnes asutuses või ettevõttes (Alver, Alver 2011, 268). Eesti keeles puudub otsene vaste inglisekeelsele terminile „accountant”, mistõttu kutsutakse mõlemaid tegijaid eesti keeles ühiselt „raamatupidajateks” (Alver *et al.* 2017). Eesti keeles oleks „accountanti” puhul õigem rääkida „arvestusspetsialistist” ning „bookkeeperi” puhul „raamatupidajast” (Alver, Alver 2011, 268-269). Edaspidi peab magistritöö autor raamatupidaja termini all silmas „accountanti”.

Raamatupidaja oskused ja teadmised erinevad raamatupidajate tasemete lõikes. Raamatupidajate oskuste ja teadmiste hindamiseks korraldab ERK raamatupidajate kutseeksameid. ERK on kutseeksameid korraldanud alates 2004. aastast. Kokku on väljastatud 2017. aasta 1. veebruari seisuga 3092 kutsetunnistust. (Hetkel ...) Raamatupidamise valdkonna kolm kehtivat kutsestandardit, mis kehtivad kuni 18.06.2022 on (*Ibid.*):

- 1) raamatupidaja, tase 5;
- 2) vanemraamatupidaja, tase 6;
- 3) juhtivraamatupidaja, tase 7.

Varasemalt oli ka raamatupidaja assistent I kutsestandard, kuid nüüdseks on see kehtetu (Hetkel ...). Raamatupidaja assistendi tööülesanneteks on üksikute tööloikude täitmine raamatupidaja juhendamisel (Tinits 2007). Viienda taseme raamatupidaja ehk raamatupidaja tegeleb igapäevase raamatupidamise tööga: maksudeklaratsioonide täitmine, statistiliste aruannete koostamine jne. Selle taseme raamatupidaja töö on pigem rutiinne, kuid nõuab vastutust ja iseseisvust ning meeskonnatöö võimekust. See tase, olles mõeldud koolilõpetajatele ja väheste kogemustega raamatupidajatele, eeldab laialdasi teoreetilisi teadmisi raamatupidamisest. (Tinits 2007; Raamatupidaja ... 2017) Ametinimetused sellel tasemel on (Raamatupidaja ... 2017):

- a) raamatupidaja;
- b) palgaarvestaja;
- c) raamatupidaja assistent;
- d) kassapidaja;
- e) andmesisestaja.

Kuuenda taseme raamatupidaja ehk vanemraamatupidaja tegeleb lisaks igapäevasele raamatupidamistööle ka eelarvete ja finantsaruannete koostamise, finantstegevuse analüüsimise

ning arvestusalase nõustamisega. Selle taseme raamatupidaja töö on pigem keeruline ja ebarutiinne ning eeldab lisaks vastutusele ja iseseisvusele ka teiste meeskonnaliikmete kontrollimist ja juhendamist. See tase, olles mõeldud kogemustega raamatupidajatele, eeldab laialdasi teadmisi finantsraamatupidamisest. (Tinits 2007; Vanemraamatupidaja ... 2017) Ametnimetused sellel tasemel on (Vanemraamatupidaja ... 2017):

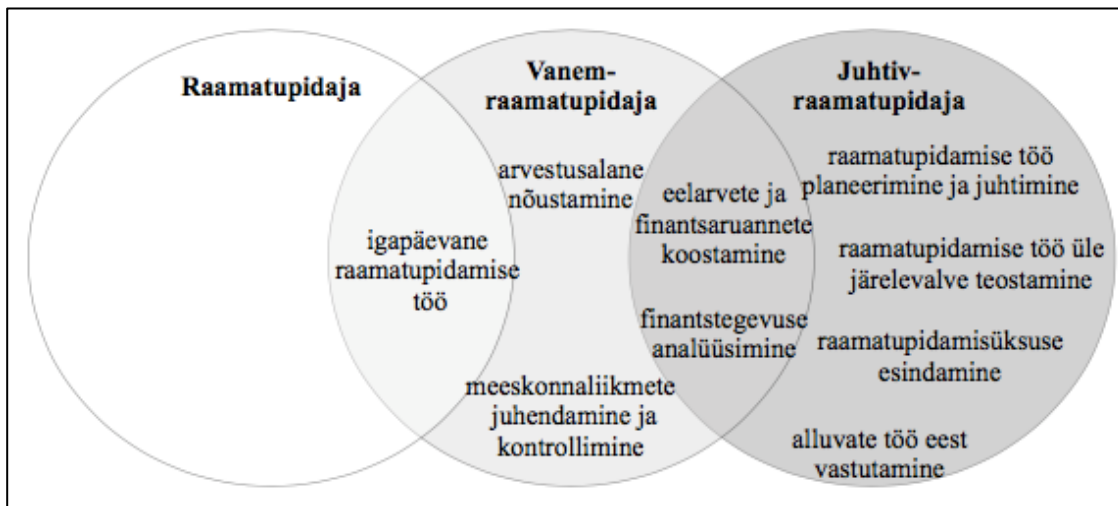
- a) raamatupidaja;
- b) vanemraamatupidaja;
- c) pearaamatupidaja.

Seitsmenda taseme raamatupidaja (ehk tipp/pea/juhtiva raamatupidaja) tööülesanneteks on raamatupidamise töö planeerimine ja juhtimine ning järelvalve teostamine, raamatupidamisüksuse esindamine, eelarvete ja finantsaruannete koostamine, finantstegevuse analüüsimine ning ressursside kasutamise tõhususe tagamine. Selle taseme raamatupidaja töö eeldab lisaks kõigele muule ka vastutust alluvate töö eest. Inglisekeelset terminit „*accountant*” võiks kasutada alates sellest tasemest. Madalamate tasemete puhul tuleks kasutada terminit „*bookkeeper*”. (Tinits 2007; Juhtivraamatupidaja ... 2017) Ametnimetused sellel tasemel on (Juhtivraamatupidaja ... 2017):

- a) finantsjuht;
- b) pearaamatupidaja;
- c) vanemraamatupidaja;
- d) raamatupidaja;
- e) *controller*.

Juhtivraamatupidaja tasemest järgmine tase on raamatupidamiskspert, kes arendab raamatupidamise süsteeme ja teooriat, kuid selle taseme kutsestandardit ERK hetkel samuti ei väljasta. (Tinits 2007)

Tööülesandeid raamatupidaja tasemete lõikest illustreerib joonis 1.2.



Joonis 1.2. Tööülesanded raamatupidaja tasemete lõikes

Allikas: Juhtivraamatupidaja ... (2017); Raamatupidaja ... (2017); Vanemraamatupidaja ... (2017); autori koostatud

Raamatupidaja töötab siseruumides ja kindlaks määratud tööaegadel. Raamatupidaja võib oma tööülesandeid ka kaugtöö vormis läbi viia. Raamatupidamise töö on pigem rutiinne ning töötempo stabiilne, kuid periooditi võib see varieeruda. (Juhtivraamatupidaja ... 2017; Raamatupidaja ... 2017; Vanemraamatupidaja ... 2017) Raamatupidajana töötamiseks on vajalikud teatavad oskused ja iseloomumadused. Raamatupidaja kutsestandardites (*Ibid.*) on välja toodud konkreetsed isikuomadused raamatupidajana töötamiseks. Kutsestandardites väljatoodu põhjal peab raamatupidajal olema hea pinge- ja stressitaluvus. Lisaks peab raamatupidaja oskama suhelda ning koostööd teha. Ta peab olema aus, usaldusväärne, täpne, korrektne ning iseseisev. Raamatupidaja peab olema õppimis-, vastutus-, otsustus- ja keskendumisvõimeline. Raamatupidajal peavad olema ka analüütilised ehk matemaatilised võimed ning loogiline mõtlemine. (*Ibid.*)

Selleks, et teada saada, millised on raamatupidajana töötamiseks vajalikud omadused, võib vaadelda raamatupidajate seas läbi viidud asjakohaseid uuringuid. O'Shea (2017) korraldas raamatupidajate seas uuringu, et selgitada välja sellel elukutsel töötamiseks vajalikud oskused ja iseloomumadused. Uuring põhines osaliselt John Hollandi teorial. Uuringu tulemustest selgus, et raamatupidajat kirjeldavad kõige paremini sellised omadused nagu suhtlemisoskus ja ettevõtlikkus. Ettevõtlikku isiksust iseloomustab ambitsioonikus, ekstravertsus ning optimism. (*Ibid.* 23) Lisaks ettevõtlikkusele pidasid raamatupidajad oluliseks sellel elukutsel töötamiseks veel kohusetunnet, konventsionaalsust ja intellektuaalsust. Konventsionaalset isiksust iseloomustab korrapärasus ja soov reegleid järgida ning intellektuaalset isiksust iseloomustab

uudishimu ja soov probleeme lahendada. Omadused nagu empaatia ja soov teisi aidata olid raamatupidajate arvates ebaolulised omadused sellel alal töötamiseks. (*Ibid.* 30)

Selleks, et teada saada, millised on raamatupidajana töötamiseks vajalikud iseloomuomadused ja oskused, võib vaadelda ka uuringuid, mis keskenduvad tööandjate ootustele raamatupidajate suhtes. Kavanagh & Drennan (2008, 294) viisid läbi uuringu, mille eesmärgiks oli teada saada tööandjate jaoks kõige olulisemad oskused raamatupidajate juures ehk mida tööandjad neilt ootavad. Selgus, et tööandjad hindavad raamatupidajate puhul analüütilisi võimeid ja probleemide lahendamise oskust. Olulisteks oskusteks pidasid tööandjad ka raamatupidajate suhtlemisoskust (nii suulist kui ka kirjakeelset), eetika tundmist ning meeskonnatööd. Muutustega kursis olemiseks peavad raamatupidajad arvestama pideva õppe vajadusega. (*Ibid.*)

Klibi & Oussii (2013, 122) korraldasid samuti uuringu, mille eesmärk oli teada saada, millised on tööandjate silmis kõige olulisemad omadused ja oskused raamatupidajate juures. Uuringu tulemuste põhjal hindasid tööandjad raamatupidajate juures kõige kõrgemalt järgmisi omadusi: a) võime äratada usaldust (usaldusväarsus, ausus, avatus), b) eetika tundmine, c) suhtlemisoskus, d) soov olla edukas, e) meeskonnatööoskus. Selgus, et neil peavad olema ka IT-alased oskused (oskus valida tööks sobiv tarkvara ning seda kasutada) ning intellektuaalsed oskused (oskus oma aega planeerida ning kriitiliselt mõelda). (*Ibid.*)

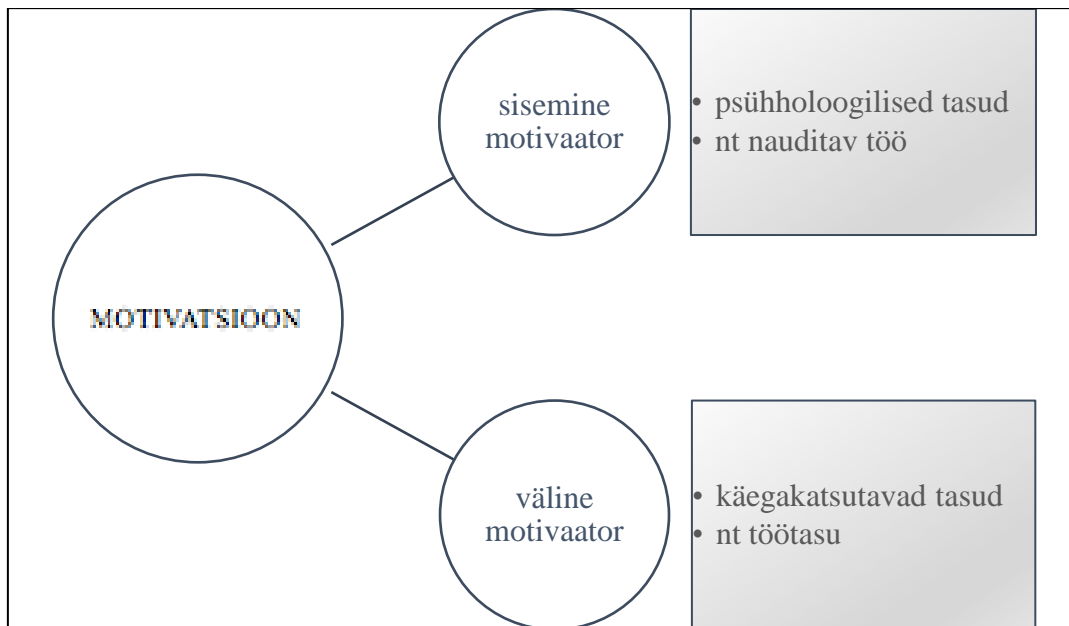
Raamatupidaja elukutse on Eestis töötajate arvu poolest üks enimlevinumaid elukutseid. Eestis moodustuvad raamatupidajate oskuste ja teadmiste tasemete alusel sellised raamatupidajate tasemed nagu raamatupidaja assistent, raamatupidaja, vanemraamatupidaja, juhtivraamatupidaja ning raamatupidamise ekspert. Raamatupidajate tööülesanded, nende keerukus ning nõutavate teadmiste ja oskuste tase varieeruvad eelmainitud tasemete lõikes. Raamatupidajana töötamiseks peavad olema teatavad oskused ja iseloomuomadused. Olulisimateks oskusteks on suhtlemis- ja koostööoskus. Samuti peavad neil olema analüütilised võimed ning probleemide lahendamise oskused. Raamatupidajad peavad arvestama pideva õppe vajadusega ning tundma eetikat. Raamatupidaja puhul olulised iseloomuomadused on ausus, usaldusväarsus, täpsus ja korrektsus ning iseseisvus.

## 1.2. Tööraahulolu ja motivatsioon

Teises alapeatükis toob magistritöö autor välja tööraahulolu ja motivatsiooni puudutava kirjanduse. Teema paremaks mõistmiseks seletab autor lahti motivatsiooni mõiste ning kirjeldab erinevaid motivatsiooni mõjutavaid tegureid. Lisaks toob autor välja mõned raamatupidajate seas läbi viidud uuringud motivatsiooni ja tööraahulolu teemadel.

Tööraahulolu ja motivatsioon on omavahel tihedalt seotud. Mida motiveeritumad on töötajad, seda rahulolevamad on nad oma ametikohaga. (Moyes *et al.* 2008, 65) „Motivatsioon on inimese ajend, vajadus ja/või soov tegutseda.” (Seeder 2017). Eesti keele seletava sõnaraamatu järgi moodustub motivatsioon motiivide kogumist. Motivatsioon on see, mis ajendab inimest teatud viisil tegutsema. Motiiv tähendab aga millegi ajendit või põhjust. (*Ibid.*) Inimese tegevusmotiivide mõistmine vastab sellistele küsimustele nagu „miks inimene midagi teeb?” või „miks ta eelistab üht tegevust teistele?” (Vadi 2001, 91). Motiivideks võivad olla vajadused, ootused või soovid midagi saavutada ning need võivad olla nii sisemised kui ka välimised (Virovere *et al.* 2005, 69).

Motivatsiooni moodustavad sisemine ning väline motivatsioon (Seeder 2017). Sisemisest motivatsioonist saab rääkida siis, kui tehakse mingit tegevust selle pärast, et see on nauditav ning huvipakkuv. Sisemise motivatsiooni puhul pole tegevuse eesmärk mitte välise tasu saamine, vaid selleks on tegevus ise. (Cameron *et al.* 2002, 12) Sisemine motivatsioon on seotud sellega, et inimesele meeldib see töö, mida ta teeb. Sisemisteks motivaatoriteks on sellised psühholoogilised tasud nagu võimalus kasutada oma võimeid, panna ennast proovile, saada tunnustust jne. (Virovere *et al.* 2005, 59) Vastupidiselt sisemisele motivatsioonile saab välisest motivatsioonist rääkida siis, kui tegevuse ajendiks pole tegevus ise või kui põhjus, miks midagi tehakse, ei tule seest (Harackiewicz *et al.* 2000, 445). Välise motivatsiooni moodustavad kõik sellised „käegakatsutavad” tegurid nagu näiteks töötasu, turvalisus, töökeskkond ja töötingimused (Virovere *et al.* 2005, 59). Sisemist motivatsiooni saab vaid töötaja ise kujundada, tööandjal on seda keerulisem mõjutada (Seeder 2017). Motivatsiooni allikaid illustreerib joonis 1.3.



Joonis 1.3. Motivatsiooni allikad

Allikas: Virovere *et al.* (2005); Seeder (2017); autori koostatud

Töö puhul võib vaadelda kolme põhilist motivatsiooniallikat. Nendeks on töötasu, töökeskkond ning töö ise. Töötasu hulka kuuluvad otsesed ja kaudsed tasud. Töökeskkond hõlmab füüsilist keskkonda, suhtlemist ning suhteid töökohal. Töö ise hõlmab töö sisu ja seda, kuivõrd suurel määral võimaldab see eneseteostust, arenemisvõimalusi ning enesest lugupidamist. (Vadi 2001, 91) Seeder (2017) jagas töörahulolu ning motivatsiooni mõjutavad töötingimused rahalisteks ja mitterahalisteks. Rahaliste töötingimuste alla kuuluvad töötasu ning muud rahalised boonused. Mitterahaliste töötingimuste alla kuuluvad töökeskkond (tööruumid, -vahendid ja -riietus), töökorraldus (tööaeg, asukoht, koormus), suhted kaastöötajatega, juhtimine, arenguvõimalused ning töö ise. (*Ibid.*) Motivatsiooniteooriad selgitavad erinevate motivatsiooni esile kutsuvate mõjurite toimemehhanisme. Motivatsiooniteooriad jagunevad rahulolu- ja protsessiteooriateks. Rahuloluteooriad selgitavad inimese motivatsiooni, lähtudes vajadustest ja nende rahuldamisest (nt Maslowi vajadustepüramiid). Protsessiteooriate lähtekohaks on arusaam, et inimesed analüüsivad situatsiooni ja siis otsustavad, kuidas nad sellele reageerivad. (Vadi 2001, 92) Mõlemad teooriad (nii rahulolu- kui ka protsessiteooriad) täiendavad teineteist (Virovere *et al.* 2005, 60).

Herzbergi kahe faktori teooria on üks tuntumatest 20. sajandil arendatud motivatsiooniteooriatest (Virovere *et al.* 2005, 60). Frederick Herzberg, kes uuris töömotivatsiooni, avastas, et tegurid, mis muudavad inimesed töökohas rahulevaks/motiveerituks, on oma olemuselt erinevad nendest

teguritest, mis põhjustavad tööl rahulolematust. Herzberg jagas need tegurid motivatsiooni- ja hügieeniteguriteks. Herzberg leidis, et inimesi motiveerib see, kui töö on huvipakkuv, vastutusrikas ning väljakutseid pakkuv. Motivatsioonitegurid hõlmavad endas sisemisi tegureid, mis rahuldavad inimese loomulikku soovi areneda ning saavutada. (Herzberg 2003, 87) Herzberg (2003, 90) tõi motivatsiooniteguritena välja saavutuse, tunnustuse, huvipakkuva töö, vastutuse töös, edukuse töös ning edutamise. Need tegurid suurendavad töömotivatsiooni (*Ibid.*). Hügieenifaktoritena tõi Herzberg (2003, 90) välja ettevõtte poliitika ja juhtimise kvaliteedi, järelevalve, töötajate tingimused, töötasu, suhted kaastöötajate ja juhtidega, staatuse ja kindlustunde tööl. Hügieenifaktorid hõlmavad endas väliseid tegureid. Nende tegurite puudumine vähendab tööga rahulolu, küll aga ei tõsta nende tegurite olemasolu motivatsiooni. Herzbergi teooria kohaselt pole tööga rahulolematuse vastandiks mitte tööga rahulolu, vaid rahulolematuse puudumine. (*Ibid.*)

Hackmani ja Oldhami poolt loodud tööomaduste teooria kohaselt aitavad töö motivatsiooni tõsta kolm tegurit. Esimeseks teguriks on, et töötaja tunnetab töö olulisust. Töö muudab oluliseks see, kui töö nõuab mitmekesiseid oskusi ja vilumusi ning kui töötaja teab talle antava ülesande tähtsust. Teiseks teguriks on, et töötaja vastutab oma töö tulemuste eest. See sõltub omakorda autonoomsusest, ehk kui iseseisev on töötaja oma töö tegemisel. Kolmandaks teguriks on, et töötaja teab oma pingutuste tulemust. Selle all on mõeldud talle antavat tagasisidet. (Virovere *et al.* 2005, 65)

Magistritöö autori andmetel pole Eestis raamatupidajate töörahulolu ning motivatsiooni käsitlevaid uuringuid varasemalt läbi viidud, küll aga leiduvad mõned välismaal korraldatud raamatupidajate töörahulolu ja motivatsiooni puudutavaid uuringuid.

Strawser *et al.* (1969) viisid läbi uuringu raamatupidajate töörahulolust, milles võrreldi suur- ja väikeettevõtetes töötavate raamatupidajate töörahulolu ametikohtade lõikes. Töörahulolu hinnati järgmiste vajaduste lõikes (*Ibid.*): a) turvalisus, b) ühiskondlik/sotsiaalne, c) lugupidamine/tunnustus, d) iseseisvus/sõltumatus, e) eneseteostus. Turvalisuse vajaduse all mõeldi töö turvalisust. Sotsiaalse vajaduse all peeti silmas võimalust aidata teisi inimesi ning inimestega suhete loomist. Lugupidamise/tunnustuse vajaduse all mõeldi võimalust iseseisvalt tegutseda ja otsustada ning ametikohaga kaasnevat autoriteeti. Eneseteostuse vajaduse all mõeldi võimalusi arenguks ja enesetäiendamiseks. (*Ibid.* 342)

Uuringust selgus, et suurettevõtete tipptaseme raamatupidajad tajuvad rohkem arengu-, enesetäiendus-, ning eneseteostusvõimalusi võrreldes väikeettevõtete kõrgetel kohtadel töötavate raamatupidajatega. Suurettevõtete kõrgetel ametikohtadel töötavate raamatupidajate eneseteostuse vajadus oli kõige rohkem rahuldatud ning lugupidamise/tunnustuse vajadus kõige vähem rahuldatud. Väikeettevõtete raamatupidajate puhul oli aga iseseisvuse/sõltumatuse vajadus kõige enam rahuldatud ning eneseteostuse vajadus kõige vähem rahuldatud. (*Ibid.* 343-344) Niisiis sõltub raamatupidaja töörahulolu selle ettevõtte suurusest, milles ta töötab.

Hiltebeitel *et al.* (2000, 76) viisid samuti läbi töörahulolu uuringu. Nende uuring keskendus alustavatatele raamatupidajatele. Uuringust selgus, et raamatupidamiserialal õppivad tudengid soovivad, et töö oleks nii paindlik kui ka stabiilne. Samuti selgus, et alustavad raamatupidajad soovivad, et nende töö ja eraelu oleksid tasakaalus. Algastme raamatupidajad olid rahul arenemisvõimaluste ning tööülesannetega, kuid töötingimuste ja juhendamisega nad rahul ei olnud. Rahulolematust töötingimustega tekitas tööga kaasnev stress ning rahulolematust juhendamise tekitas ülemusepoolne suhtlus. (*Ibid.*)

Huber (2016) uuris samuti raamatupidajate töörahulolu mõjutavaid tegureid. Huber leidis, et need raamatupidajad, kes tundsid, et nende töö on tähendusrikas ning kes kogesid igapäevaselt tööl rohkem positiivseid kui negatiivseid emotsioone ja olid rahul oma sissetulekuga ning kes pidasid raamatupidamise tööd oma kutsumuseks, olid ka oma tööga rohkem rahul. Raamatupidajatele tekitab positiivseid emotsioone see, kui nad saavad oma tööga kuidagi teistele (ühiskonnale, ettevõtetele või isikutele) abiks olla. (*Ibid.*)

Phoewhawn & Uansa-ard (2017) poolt korraldatud uuringu eesmärk oli uurida raamatupidajate motivatsioonitegureid Tai organisatsioonides. Olulised motivatsioonitegurid olid tähendusrikka ja väljakutseid pakkuva töö tegemine, ettevõttepoolne tunnustus ning iseseisvus töö tegemisel. Uuringu tulemuste põhjal olid raamatupidajate jaoks väga olulised järgmised motivatsioonitegurid (*Ibid.* 128):

- 1) võimalus olla osa edukast ettevõttest;
- 2) võimalus midagi juurde õppida ja end töökohas arendada;
- 3) võimalus ametiredelil tõusta;
- 4) kaastöötajate usalduse võitmine;
- 5) võimalus koolitustel või koolis end täiendavalt harimas käia;
- 6) võimalus tegeleda oluliste tööülesannetega.



Lisaks motivatsiooniteguritele uuriti ka tegureid, mis hoiavad raamatupidajaid oma töökohalt lahkumast. Tulemustest selgus, et raamatupidajaid hoiavad oma töökoha juures enim järgmised tegurid (*Ibid.* 129):

- 1) töökoha stabiilsus;
- 2) juhtide usaldusväärsus;
- 3) head suhted kaastöötajate ja ülemustega;
- 4) ettevõtte panus töö- ja eraelu tasakaalus hoidmisesse;
- 5) meeldiv tööatmosfäär;
- 6) tööülesannete olulisus organisatsiooni seisukohalt;
- 7) võimalus ametiredelil tõusta;
- 8) õiglane ja töötaja panusele vastav töötasu.

Uuringu tulemused viitasid sellele, et raamatupidamise valdkonnas töötavaid isikuid mõjutasid märkimisväärselt sellised muutujad nagu perekonnaseis, haridus, ametikoht, töö tähtsus ja keerukus, ettevõttepoolne tunnustus, õiglane töötasu ning head suhted töökaaslaste ja ülemusega (*Ibid.* 134).

Rebrov (2012, 42) uuris tegureid, mis moodustavad töötaja motivatsiooni ning tulemustest selgus, et töötaja sool, vanusel, haridustasemel ning mingis kindlas ettevõttes töötatud ajal ei ole erilist mõju töötaja motivatsioonile. Erinevalt Rebrovist on teised autorid leidnud, et vanuse ja töömotivatsiooni vahel on seos siiski olemas. Rožman *et al.* (2017) viis Sloveenias kahes erinevas vanuserühmas olevate töötajate seas läbi uuringu, et näha, kas vanuserühmade vahel esineb motivatsiooni või rahulolu koha pealt mingeid erinevusi. Vanuserühmad olid jaotatud järgmiselt: a) 18-49 aastat, b) 50-65 aastat. Vanuselt vanemad töötajad olid rohkem motiveeritud sellistest teguritest nagu töö paindlikkus, iseseisvus töö tegemisel, head suhted töökaaslastega, võimalus töötada omas tempos ning töötajatevaheline austus. Vanuselt vanemad töötajad olid rahulolevamad suhetes kaastöötajatega, tööga, töötundidega ning töökohustuste jaotusega. (*Ibid.*) Inceoglu *et al.* (2012) uurisid samuti töötaja vanuse mõju töömotivatsioonile. Uuringu tulemustest selgus, et vanuselt vanemaid töötajaid motiveerivad pigem tööga seonduvad sisemised motivatsioonitegurid (nt kindlad põhimõtted, iseseisvus/sõltumatus) võrreldes väliste motivatsiooniteguritega (nt ametiredelil tõusmine, rahaline kasu) (*Ibid.*). Seega on vanuse ja töömotivatsiooni vahel seos.

Sõltuvalt motivatsiooni allikatest võib motivatsioon olla nii sisemine kui ka väline. Motivatsiooniteooriad jagunevad kaheks. Ühed keskenduvad inimeste vajadustele ja nende rahuldamisele, teised aga põhinevad inimeste tunnetustel. Eestis pole raamatupidajate töörahulolu ja motivatsiooni kohta uuringuid läbi viidud, küll aga on selleteemalisi uuringuid korraldatud välismaal. Uuringute põhjal võib suur- ja väikeettevõtetes töötavate raamatupidajate töörahulolu erineda, sest ettevõtte suurusest tulenevate asjaolude tõttu tunnetavad raamatupidajad, et nende vajadused on erineval määral rahuldatud. Olulised motivatsiooni tõstvad tegurid raamatupidajate jaoks on tähendursikka töö tegemine ning töö ja eraelu tasakaal. Uuringud on näidanud, et töötaja vanus mängib samuti olulist rolli töörahulolu ja motivatsiooni puhul.

### **1.3. Uuringud raamatupidaja elukutsevaliku kohta**

Raamatupidamise elukutse valikutegurite teadasaamiseks on korraldatud uuringuid nii raamatupidamist õppivate tudengite kui ka raamatupidajate endi seas. Samuti on raamatupidamise tudengite hulgas tehtud uuringuid, mis keskenduvad valitud eriala valiku põhjustele. Põhjused, miks otsustati selle elukutse või ülikoolis raamatupidamise eriala kasuks, kirjeldavad omakorda sellel elukutsel töötamise motiive. Seetõttu annab magistritöö autor kolmandas alapeatükis ülevaate raamatupidaja elukutse valiku teemal tehtud uuringutest.

Selleks, et raamatupidaja elukutse valiks just kõige paljutõotavamad isikud, on tarvis teada tegureid, mis raamatupidajaid selle elukutse kasuks otsustama panevad (Estes & Paolillo 1982, 785). Estes & Paolillo (1982) korraldasid uuringu, mille eesmärgiks oli võrrelda raamatupidajate elukutsevaliku mõjureid teiste elukutsete esindajatega. Vastuseid koguti nii raamatupidajatelt kui ka teiste elukutsete esindajatelt. Võrreldes raamatupidajate vastuseid teiste elukutsete esindajate omadega selgus, et elukutsevaliku ja motivatsiooni tegurid erinesid märkimisväärselt elukutsete lõikes. Selle uuringuga sooviti teada saada, et mis hetkel tehti elukutse valik. Uuringu tulemuste põhjal tegid raamatupidajad elukutse valiku esimese kahe ülikooliaasta jooksul. Lisaks sooviti teada saada, mis mõjutas elukutsete esindajaid elukutsevalikul enim. Raamatupidajate jaoks oli kõige suuremaks mõjutajaks vabade töökohtade olemasolu. Võimalus saada head töötasu, vajaliku hariduse saamiseks kuluv aeg, huvi selle valdkonna vastu ning õpetajate mõju mängisid samuti olulist rolli raamatupidajate elukutsevalikul võrreldes teiste elukutsete esindajatega. Vanemate mõju, hariduse maksumus, töörahulolu ja tuttavate/eakaaslaste mõju olid raamatupidajate jaoks aga vähetahtsad tegurid elukutsevalikul. (*Ibid.*)

Half (2015) viis läbi uuringu, mille eesmärk oli teada saada, miks raamatupidajad otsustasid oma elukutse kasuks. Küsimustikule vastas üle 2600 rahanduse ja raamatupidamise spetsialisti. Tulemustest selgus, et peaaegu pooled (45%) vastanutest valisid selle elukutse, sest see töö sobis oma olemuselt neile ning neile meeldisid tööülesanded. 21% vastasid, et nad valisid raamatupidaja elukutse, sest neid motiveerisid raamatupidaja elukutsega kaasnevad tuleviku väljavaated ning stabiilne sissetulek. Raamatupidaja elukutsega kaasnevad erinevad võimalused. Raamatupidajad saavad ise valida, kas töötavad konkreetsetes ettevõttes või siis hoopiski raamatupidamisteenuseid pakkuvates ettevõttes. Samuti on raamatupidaja enda valik, millise tegevusvaldkonnaga ettevõtte jaoks nad soovivad töötada. Nad võivad töötada nii MTÜ-s kui ka riigiettevõttes. Eelmainitud elukutsega kaasnev võimaluste rohkus ajendaski 20% vastanutest raamatupidamise elukutset valima. Väiksem osa vastanutest pidasid peamisteks ajenditeks raamatupidaja elukutse valikul head töötasu ning tööga kaasnevaid boonuseid. Mõned vastasid, et elukutse valikul polnudki kindlat põhjust või et valik sai tehtud vanemate poolt. Vastati ka, et tööga kaasnevad väljakutsed ning elukutse prestiižikus määrasid ära elukutsevaliku. (*Ibid.*)

Lisaks raamatupidajate hulgas läbiviidud uuringutele elukutse valiku teemal leidub rohkesti nii arvestusala (*accounting*) üliõpilaste (Ahmed *et al.* 1997; Uyar *et al.* 2011; Molloy 2009; Lai *et al.* 2017), kui ka keskkooli õpilaste hulgas korraldatud selleteemalisi uuringuid (Hsiao & Pereira 2016). Arvestusala üliõpilased võivad valida omale elukutse finantsarvestuses, juhtimisarvestuses, maksunduses, auditeerimises, rahanduses või mõnes muus arvestusega seonduvas valdkonnas (Lai *et al.* 2017, 319). Elukutse valikut mõjutavateks teguriteks võivad olla (Ahmed *et al.* 1997,325; Lai *et al.* 2017):

- 1) sisemine motivatsioon (sisemised mõjurid);
- 2) väline motivatsioon (rahalised ja tööturuga seonduvad tegurid);
- 3) kolmandad osapooled (vanemad ja tutvusringkond);
- 4) elukutse kohta käiva informatsiooni kättesaadavus;
- 5) tajutavad eelised ja puudused otsustades raamatupidaja elukutse kasuks.

Ahmed *et al.* (1997,325) kirjeldas sisemiste mõjuritena isiku soovi töötada väljakutseid pakkual, loomingulisust ergutaval ning iseiseisvust võimaldaval töökohal. Uyar *et al.* (2011, 30) tõi sisemiste mõjuritena välja isiklikud võimed, matemaatilise taibu, valdkonna vastu huvi tundmise jne. Välimiste mõjuritena tõi uuringu autor välja töövõimalused, töötasu ning elukutsega kaasneva sotsiaalse staatuse. (*Ibid.*) Rahalised ja tööturuga seonduvad tegurid on töökohtade olemasolu, töö

stabiilsus, hea töötasu, erinevad karjääri- ning arenguvõimalused (Ahmed *et al.* 1997, 330). Kolmandate osapoolte all mõeldakse üksikisikut või indiviidide kogumit, kelleks võivad olla perekonnaliikmed, sõbrad, konsultandid jne (Lai *et al.* 2017, 322). Raamatupidaja elukutsega kaasnevateks eelisteks on asjaolud, et esimestel aastatel pakub töö hulganisti väljakutseid ning raamatupidaja saab olla ettevõtetele usaldusväärne nõuandja. Samuti on raamatupidajatel võimalik tõusta ametiredelil suuretevõtte tegevjuhiks. Raamatupidaja elukutse puudusteks võivad olla asjaolud, et esimestel aastatel võib töö stressirohke olla ning töö nõuab hulganisti oskusi, mille selgeks õppimine on keeruline. Samuti võib raamatupidajate töötasu algusaastatel üsna madal olla ning üldjuhul nähakse raamatupidaja ametit kui igavat elukutset. (Ahmed *et al.* 1997, 330)

Ahmed *et al.* (1997, 325) uurisid seda, kuidas erinevad tegurid mõjutavad üliõpilaste otsust valida või siis mitte valida raamatupidaja ametit. Uuringu tulemuste põhjal panid need üliõpilased, kes otsustasid tulevikus raamatupidajana tööle hakata, suuremat rõhku rahalistele ja tööga seonduvatele teguritele ning eelistele ja puudustele seoses raamatupidaja elukutse valikuga, võrreldes nende õpilastega, kes raamatupidajaks tulevikus saada ei soovinud. (*Ibid.*)

Molloy (2009, 3) korraldatud uuringu tulemustest selgus, et kolm peamist tegurit, mis mõjutavad arvestusala üliõpilasi raamatupidaja elukutset valima, on pikas perspektiivis sissetulek, tööturutingimused ning siiras huvi selle valdkonna vastu.

Uyar *et al.* (2011, 29) korraldatud uuringu tulemuste põhjal soovisid üliõpilased töötada raamatupidamise valdkonnas seetõttu, et see eriala pakub häid töövõimalusi ning et raamatupidamise töö vastab nende võimetele ja pakub huvi. Vastupidiselt eelnevalt mainitud uuringute tulemustele (Estes & Paolillo 1982; Half 2015) mängisid suurt rolli ka vanemate mõjutused elukutse valikul. Küll aga ei saanud elukutsevalikul määravaks soov tulevikus oma ettevõtte rajada, lootus kõrget töötasu saada, elukutsega kaasnev sotsiaalne staatus või tuttavate mõjutused. Tulemustest selgus, et üliõpilased, kes ei soovinud tulevikus raamatupidajana töötada, arvasid, et töö mõnes teises valdkonnas pakub rohkem võimalusi ja suuremat töötasu ning on vähem stressirohke, väsitav ja üksluine. (*Ibid.*)

Hsiao & Pereira (2016) viisid läbi uuringu Y-põlvkonna õpilaste seas, eesmärgiga teada saada, millised tegurid motiveerivad selle põlvkonna esindajaid valima raamatupidamise elukutset. Erinevalt Ahmed *et al.* (1997) uuringu tulemustest oli sisemiste mõjurite roll elukutse valikul üsna suur. Tulemuste põhjal olid olulisteks sisemisteks mõjuriteks raamatupidaja elukutse valikul tööga

seonduv loomingulisus, iseseisvus, väljakutsete rohkus ja pidevalt muutuv keskkond. Olulisteks välisteks teguriteks olid töö turvalisus/stabiilsus, töökohtade olemasolu ning tuttavad. Sisemised mõjurid, mis ei mänginud erilist rolli elukutse valikul, olid sotsiaalsed tegurid nagu inimestega töötamine või ühiskonda panustamine. Tulemused viitasid ka perekonna vähesele mõjule elukutsevalikul, mis sarnaneb Estes & Paolillo (1982) ning Halfi (2015) uuringu tulemustega. (*Ibid.*)

Lai *et al.* (2017, 319) viisid läbi uuringu, mille eesmärgiks oli teada saada, millised tegurid mõjutavad arvestusala üliõpilaste elukutsevalikut. Sarnaselt Hsiao & Pereira (2016) uuringu tulemustele selgus, et tudengite elukutse valikut mõjutas enim sisemine motivatsioon ning oluline oli ka informatsiooni kättesaadavus. Erinevalt Uyar *et al.* (2011) uuringu tulemustest ning sarnaselt Estes & Paolillo (1982) ning Halfi (2015) uuringu tulemustele ei olnud kolmandad osapooled elukutse valikul suureks mõjutajaks ning erinevalt Ahmed *et al.* (1997) uuringu tulemustest ja sarnaselt Hsiao & Pereira (2016) uuringu tulemustele ei mõjutanud raamatupidaja elukutse valikut väline motivatsioon. (*Ibid.*)

Lisaks uuringutele elukutse valiku teemal on üliõpilaste seas korraldatud ka selliseid uuringuid, mis keskenduvad raamatupidamise (*accounting*) erialale õppima mineku motiividele (Byrne & Flood 2005; Arquerio *et al.* 2009). Byrne & Flood (2005) korraldatud seesuguse uuringu tulemustest selgus, et peamised põhjused ülikooli raamatupidamise erialale õppima minekuks olid soov olla edukas raamatupidaja ametialal ning saada haridust. Väga vähesed tudengid tegid oma valiku tuttavate mõjutusel. Küll aga oli vanemate ja õpetajate mõju ülikooli mineku otsustusprotsessis võrreldes sõprade/tuttavate omaga palju suurem. (*Ibid.* 115) Uuringust selgus, et peamised põhjused, miks tudengid raamatupidamise eriala valisid, olid 90% ulatuses seotud raamatupidamise kutsega. Üle 75% tudengitest märkisid ära, et neid huvitasid raamatupidamise valdkonna ained koolis ning seetõttu soovisid nad oma teadmisi selles valdkonnas süvendada. Uuriti ka tudengite ootusi ning üle 90% vastasid, et ülikoolikogemus võimaldab neil uusi oskusi saada, silmaringi avardada, uute inimestega kohtuda ning uusi ideid saada. Paljud vastasid, et ülikoolikogemus võimaldab neil enesekindlust kasvatada. (*Ibid.* 119)

Arquerio *et al.* (2009, 294-295) viisid tudengite hulgas läbi uuringu, mille eesmärgiks oli teada saada raamatupidamise erialal õppimise peamisi motiive. Uuringu tulemuste põhjal olid kõige olulisemateks välisteks motiivideks töövõimalused ja head rahalised väljavaated. Peamisteks sisemisteks motiivideks olid intellektuaalsete võimete arendamine, uute teadmiste ja oskuste

kogumine ning soov saada paremat haridust. Lisaks arvasid tudengid, et kõrgharidus võimaldab neil uusi ideid saada, laiendada silmaringi ning kohtuda uute inimestega. (*Ibid.*)

Kokkuvõtteks võib öelda, et elukutse valikuga seonduvad motivatsiooni allikad võivad olla nii sisemised kui ka välised. Raamatupidajate töörahulolu ja motivatsiooni kohta leidis magistr töö autor uuringuid vaid välismaalt. Välismaal läbiviidud uuringute põhjal on nii sisemistel kui ka välimistel mõjuritel oluline roll raamatupidaja elukutse valikul. Peamisteks motiivideks raamatupidajana töötamisel on töö meeldivus, kindel töökoht ehk vabade töökohtade olemasolu mis tagab stabiilse sissetuleku, erinevad tööga seonduvad võimalused ning hea töötasu. Tuttavate (kolmandate osapoolte) soovitusel ei mängi märkimisväärset rolli raamatupidaja elukutse valikul. Raamatupidaja töörahulolu ja motivatsioon võib sõltuda selle ettevõtte suurusest, milles raamatupidaja töötab. Samuti võib motivatsiooni oluliselt mõjutada ka vanus.

## **2. RAAMATUPIDAJANA TÖÖTAMISE MOTIIVID JA RAHULOLU EESTIS**

Magistritöö teine peatükk keskendub autori korraldatud uuringule, mille eesmärk oli välja selgitada, millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ning milline on raamatupidajate rahulolu tööga Eestis. Raamatupidajana töötamise motiividele ja rahulolule keskenduvat uuringut pole magistritöö autori andmetel Eestis varasemalt läbi viidud. Magistritöö teises peatükis on välja toodud uuringu metoodika koos valimi kirjeldusega, uuringutulemused, arutelu ja järeldused.

### **2.1. Uuringu metoodika ja valimi kirjeldus**

Järgnevalt esitatakse uuringu läbiviimise meetodid koos valimi kirjeldusega. Magistritöö uurimisobjektiks olid raamatupidamise valdkonnas töötavad isikud (raamatupidaja assistendid, raamatupidajad, pearaamatupidajad jne). Uuringu läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit ehk korraldati internetiküsitlus. Autor leidis, et internetiküsitluse eelisteks on selle kiirus, odavus, automatiseeritus ja mugavus ning see võimaldab jõuda suure hulga vastajateni. Internetiküsitluse puudusteks võivad olla küsimuste valesti tõlgendamine või ebaausad vastused. Magistritöö autor otsustas internetiküsitluse kasuks peamiselt selle kiiruse ja mugavuse tõttu. Küsimustiku koostamisel tugines autor teemakohasele kirjanduslikule ülevaatele, uuringutele selles valdkonnas ning lisas omapoolseid täiendusi.

Küsimustik koosnes 18 küsimusest (vt lisa 2) ning jagunes neljaks osaks. Esimene osa (küsimused 1-9) keskendus vastajate taustinfole (sugu, vanus, haridus, tööstaaž, ametikoht ja ettevõtte, milles töötatakse). Küsimustiku teine osa (küsimused 10-12) keskendus motiividele – mis ajendas majandusarvestusega seonduvale erialale õppimaminekut, mis motiveeris raamatupidajana tööle asumist ning mis on ajendanud raamatupidajana pikaajaliselt töötanud isikuid selle elukutse juurde jääma. Õppimaminekut puudutavale küsimusele said vastata ainult need vastajad, kes märkisid ankeedi alguses, et on omandanud hariduse majandusarvestusega seonduval erialal. Küsimustik oli seadistatud nii, et need, kes selles valdkonnas haridust omandanud ei olnud, suunati kohe

järgmise küsimuse juurde. Küsimustiku kolmas osa (küsimused 13-14) keskendus sellele, kas vastaja ettekujutus raamatupidamise tööst enne raamatupidajana tööle asumist vastas tegelikkusele või mitte. Juhul kui vastati, et raamatupidamise töö polnud täpselt selline, nagu enne tööle asumist ette kujutati, tuli vastata täpsustavale küsimusele, mis puudutas tajutud erinevusi. Küsimustiku neljas ja viimane osa (küsimused 15-18) keskendus tööga rahulolule – kuivõrd rahul on vastaja oma tööga, kuivõrd ollakse nõus töörahulolu puudutavate väidetega, millised on vastaja arvates peamised puudused raamatupidajana töötamisel ning kuivõrd tõenäoliselt valiksid nad uuesti raamatupidaja elukutse, kui nad saaksid ajas tagasi minna ning elukutset uuesti valida.

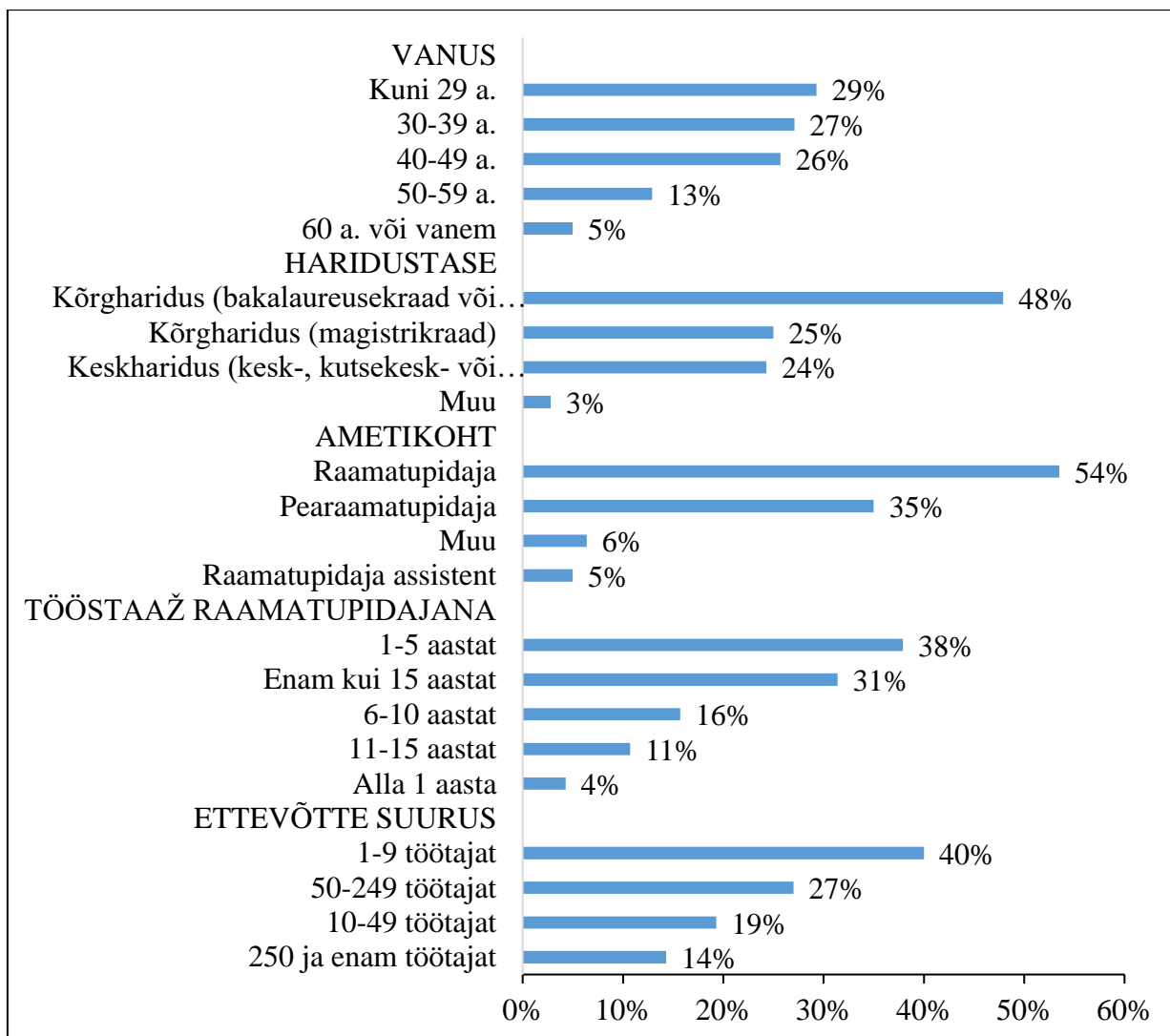
Küsimustikus paluti vastajatel kas valida üksainus sobiv vastus, märkida üks või mitu õiget vastust või anda hinnang Likerti viiepallisel skaalal. Osade küsimuste puhul oli üheks vastusevariandiks „muu” koos võimalusega lisada oma vastus.

Küsimustik loodi *Google Forms* keskkonnas. Enne küsimustiku avaldamist viidi läbi selle testimine. Testimise käigus saadeti küsimustiku lingid kahele raamatupidajale, et selgitada välja vastamiseks kuluv aeg, esitatud küsimuste ja vastuste arusaadavus ning võimalikud tehnilised murekohad. Testimisel selgus, et vastamine võtab aega 5-10 minutit. Pärast testimist tegi autor testisikutelt saadud tagasiside põhjal küsimustikus mõned muudatused.

Pärast testimist avaldati küsimustiku link raamatupidamis- ja maksuinfoportaalis ([www.rmp.ee](http://www.rmp.ee)), sotsiaalmeedias raamatupidajaid koondavas grupis ([www.facebook.com](http://www.facebook.com)) ning lisaks saadeti raamatupidamisteenust pakkuvatele ettevõtetele meilid, milles paluti raamatupidajatel magistritöö uuringus osaleda. Raamatupidamisteenust pakkuvate ettevõtete meiliaadressid leiti nende kodulehtedelt. Autor saatis meilid uuringus osalemise kutsega 45-le ettevõttele. Küsitlus viidi läbi ajavahemikul 1. novembrist 15. detsembrini 2017 ning kokku laekus 140 vastust. Uuringutulemuste töötlemiseks kasutas autor tabelarvutusprogrammi *MS Excel*.

Küsimustikule vastanute struktuuri illustreerib joonis 2.1, kus on toodud vastajate protsentuaalne arv vanuse, haridustaseme, ametikoha, tööstaaži ja ettevõtte suuruse lõikes.





Joonis 2.1. Vastajate jagunemine vanuse, hariduse, ametikoha, tööstaaži ja ettevõtte suuruse järgi  
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Peaaegu kõik küsitluses osalejatest olid naised. Vastanutest 99% (138) olid naissoost ning 1% (2) meessoost (vt lisa 3). Kolmes vanuserühmas olid vastanute osakaalud üsna sarnaselt jaotunud – kuni 29 aastat (29%, 41), 30-39 aastat (27%, 38) ning 40-49 aastat (26%, 36). Vähem oli vastanute hulgas isikuid vanusevahemikus 50-59 aastat (13%, 18) ning kõige vähem oli vastajate seas üle 60-aastaseid (5%, 7).

Suurem osa küsimustikule vastanutest olid kõrgharidusega. 48% (67) uuringus osalejatest olid bakalaureusekraadi või rakenduskõrgharidusega, 25% (35) olid magistrikraadiga, 24% (34) olid kesk-, kutsekesk- või keskeriharidusega. 88% (123) uuringus osalejatest vastasid, et on omandanud hariduse (või hetkel omandavad haridust) majandusarvestusega seonduval erialal (vt lisa 3).

Üle poole vastajatest (54%, 75) märkisid oma ametikohaks raamatupidaja. Üsna suur osa vastanutest (35%, 49) töötasid pearaamatupidaja ametikohal. Kõige vähem oli vastajate seas raamatupidaja assistente (5%, 7). Ülejäänud (6%, 9) valisid vastusevariandiks „muu”. „Muu” all märgiti oma ametikohaks nt finantsjuht/-spetsialist/-kontroller, ettevõtte juht, vanemraamatupidaja jne (vt lisa 3). Kõige rohkem oli küsimustikule vastajate seas neid raamatupidamise valdkonnas töötavaid isikuid, kelle tööstaaž on 1-5 aastat (38%, 53). Üpriski paljud vastasid, et nende tööstaaž on enam kui 15 aastat (31%, 44). Veerandi vastanute tööstaaž jäi vahemikku 6-15 aastat (27%, 37). Kõige vähem oli vastanute hulgas neid, kes on raamatupidajana töötanud alla aasta (4%, 6).

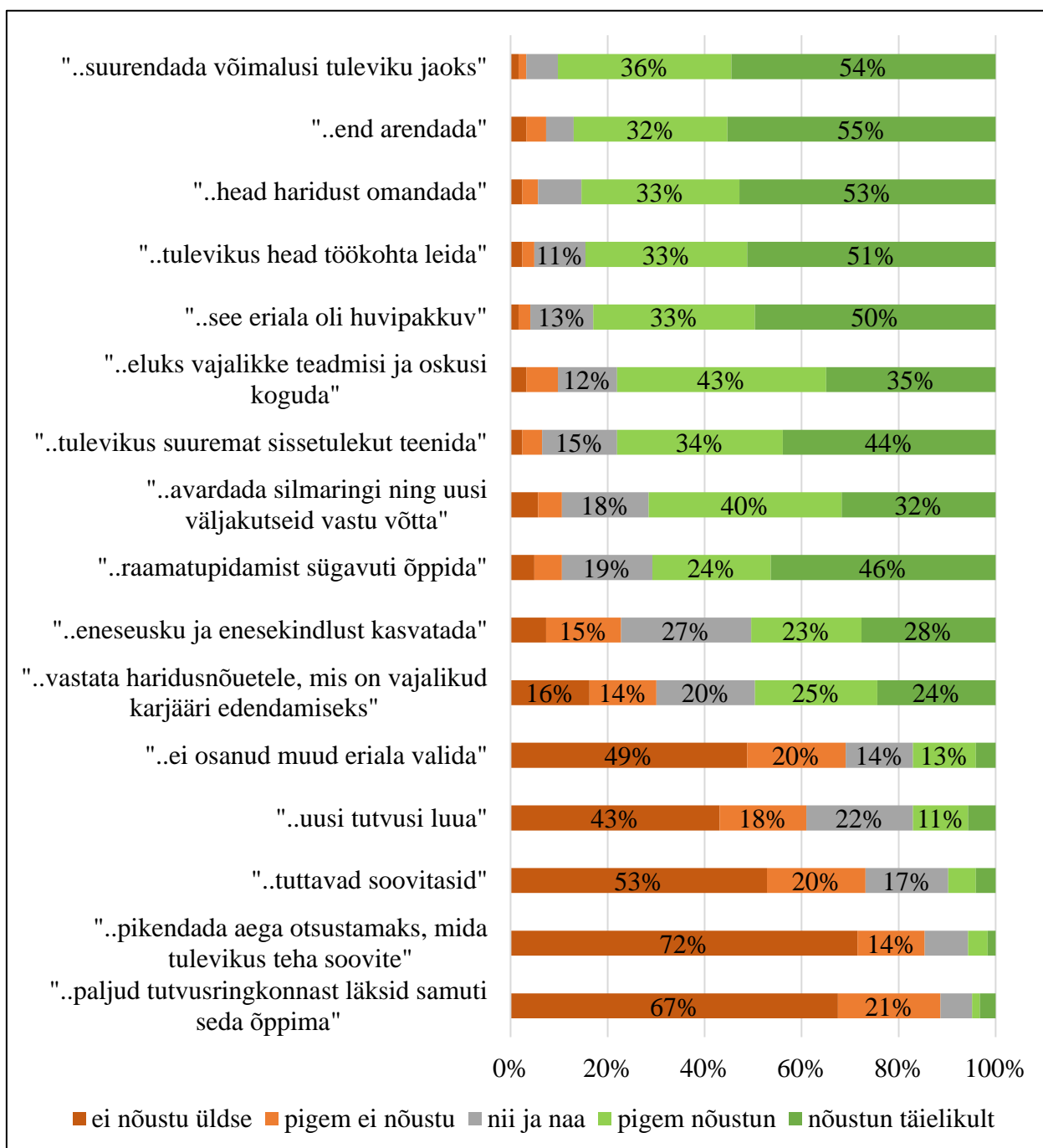
Suur osa vastanutest (71%, 100) töötavad konkreetse ettevõtte raamatupidajana või raamatupidamise osakonnas. Ülejäänud (29%, 40) uuringus osalejatest vastasid, et nad töötavad raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes. (vt lisa 3) Enamik (75%, 30) raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes töötavatest raamatupidajatest vastasid, et nende ettevõttes töötab kaks või enam raamatupidajat. Peaaegu pooled (49%, 41) konkreetse ettevõtte raamatupidajana või raamatupidamise osakonnas töötavatest isikutest vastasid, et nende ettevõttes töötab vaid üks raamatupidaja. (vt lisa 3)

Kõige rohkem (40%, 56) oli vastajaid mikroettevõtetest (1-9 töötajat) ning kõige vähem (14%, 20) suurettevõtetest (250 ja enam töötajat). Keskmise suurusega ettevõtetes (50-249 töötajat) töötab 26% (37) vastajatest ning väikeettevõtetes (10-49 töötajat) töötab 19% (27) vastajatest.

## **2.2. Tulemused**

Magistritöö peatükis 2.1 kirjeldas autor uuringu metoodikat ning valimit. Järgnevalt esitatakse magistritöö uuringu tulemused. Küsimustik koosnes neljast osast. Esimene osa keskendus juba eelpool (alapeatükis 2.1) välja toodud vastajate taustinfole. Küsitluse teine keskendus motiividele. Ühe osana sellest uuriti majandusarvestuse alale õppimamineku motiive. Selleks paluti uuringus osalejatelt, kes olid omandanud hariduse (või olid omandamas haridust) majandusarvestuse alal, hinnata väidetega nõusolekut ülikooli õppimamineku kohta. Vastajad said hinnata neile esitatud väiteid Likerti viiepallisel skaalal, kus „1 – ei nõustu üldse” ning „5 – nõustun täielikult”. Küsimusele vastasid 123 majandusarvestusealase hariduse omandanud (ning hetkel omandavat)

raamatupidajat. Uuringus osalejate nõustumist majandusarvestuse erialale õppimamineku motiive puudutavate väidetega kirjeldab joonis 2.2.



Joonis 2.2. Vastajate nõusolek majandusarvestuse erialale õppimamineku motiive puudutavate väidetega

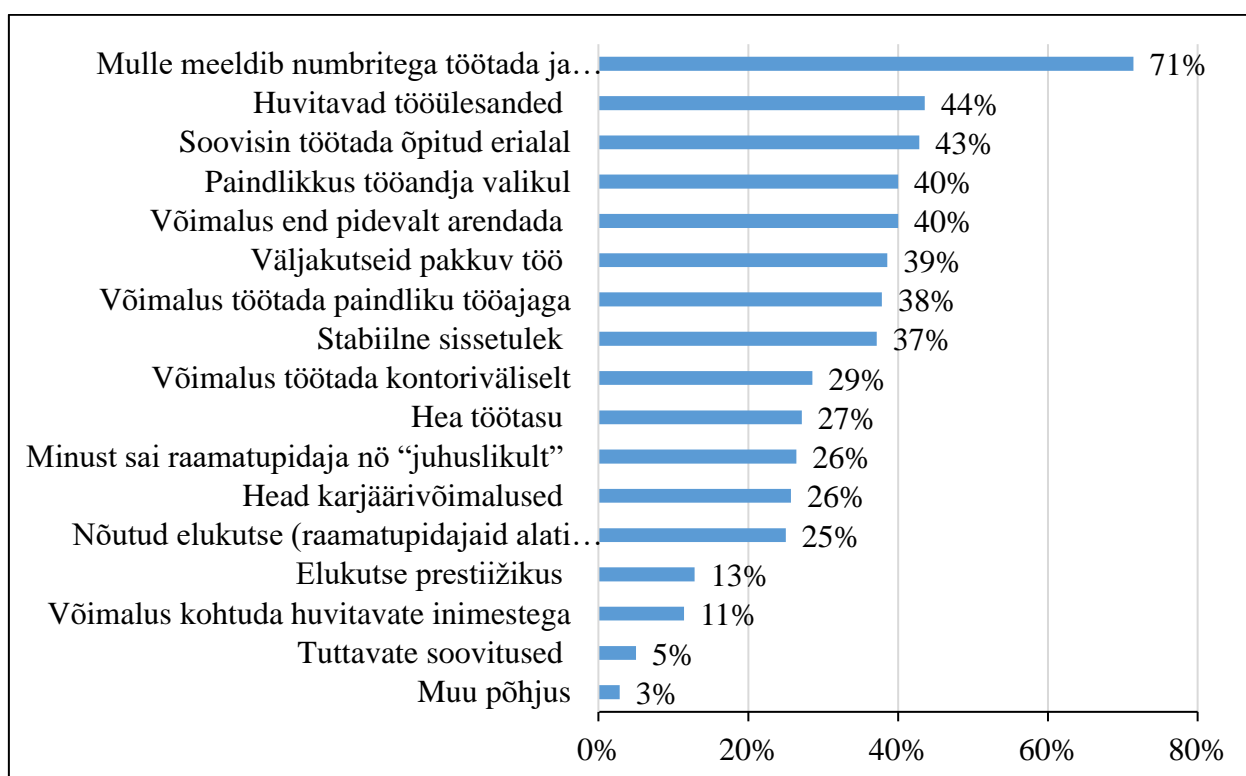
Allikas: autori koostatud lisa 4 alusel

Kõige ülekaalukamalt nõustuti väitega, et majandusarvestuse erialale mindi õppima seetõttu, et sooviti suurendada võimalusi tuleviku jaoks. 54% (67) nõustusid selle väitega täielikult ning 36%

(44) vastasid, et on pigem nõus (kokku 90%, 111 nõustustid). Sellele järgnesid soov end arendada (87% nõustustid), head haridust omandada (85%, 107 nõustustid), soov tulevikus head töökohta leida (85%, 104 nõustustid) ning eriala huvipakkuvus (83%, 102 nõustustid). Üsna kõrge oli nõusolek veel selliste õppimamineku motiivide puudutavate väidetega nagu soov eluks vajalikke teadmisi ja oskusi koguda, tulevikus suuremat sissetulekut teenida, silmaringi avardada ning uusi väljakutseid vastu võtta ja raamatupidamist sügavuti õppida (üle 70%, 87 nõustustid).

Kõige enam poldud nõus väidetega, et majandusarvestuse erialale mindi õppima seetõttu, et paljud tutvusringkonnast valisid samuti selle eriala (89%, 109 polnud nõus) või et sooviti pikendada otsustamise aega, mida oma tulevikus teha (85%, 105 polnud nõus). Üpriski vähe vastanutest nõustustid veel selliste õppimamineku motiividega nagu tuttavate soovitusel, soov uusi tutvusi luua ning oskamatus muud eriala valida (alla 20%, 25 nõustustid).

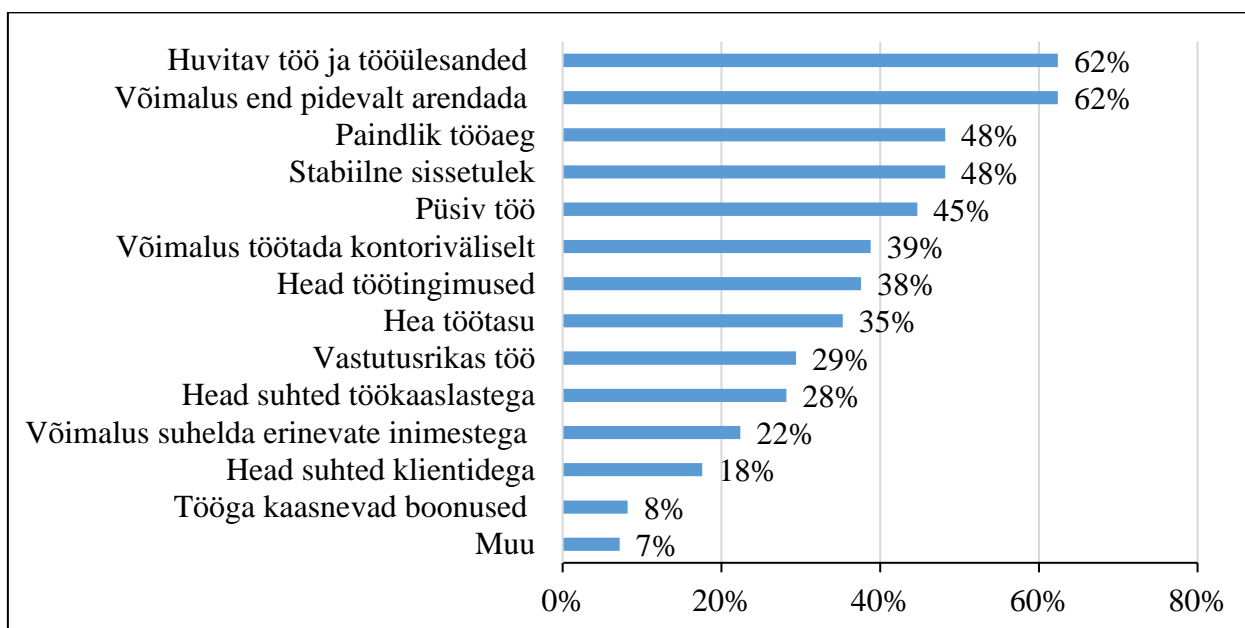
Järgmisena motiivide osas uuriti tegureid, mis ajendasid raamatupidaja elukutset valima. Uuringus osalejad võisid märkida ühe elukutsevaliku ajendi või mitu. Raamatupidaja elukutsevaliku motiive kirjeldab joonis 2.3.



Joonis 2.3. Tegurid, mis ajendasid raamatupidaja elukutset valima  
Allikas: autori koostatud lisa 5 alusel

Väga suur osa (71%, 100) küsitletutest vastas, et raamatupidaja elukutse kasuks otsustati soovist numbritega töötada ja probleeme lahendada. Rohkem kui kolmandik (üle 33%, 47) vastanutest tõi motiividena välja veel huvitavad tööülesanded, soovi töötada õpitud erialal, paindlikkuse tööandja valikul, võimaluse end pidevalt arendada, väljakutseid pakkuva töö, võimaluse töötada paindliku tööajaga ning stabiilse sissetuleku. Väga vähesed (alla 15%, 21) vastasid, et valisid raamatupidaja ameti elukutse prestiižikuse, huvitavate inimestega kohtumise võimaluse või tuttavate soovitude tõttu. 3% (4) märkisid vastusevariandiks „muu”. Muude ajenditena toodi näiteks välja soovi töötada rahvusvahelistes ettevõtetes, aastatepikkuse huvi, soovi töötada konkreetsete ülesannetega ning muude töövõimaluste puudumise (vt lisa 5).

Viimasena motiivide osas küsiti neilt, kes on raamatupidaja elukutsel töötanud üle viie aasta, et mis neid raamatupidamise elukutse juures nii pikalt hoidnud on. Sellele küsimusele vastasid 85 (61%) raamatupidajat, kelle tööstaaž oli viis aastat või rohkem. Vastuseid sellele küsimusele illustreerib joonis 2.4.



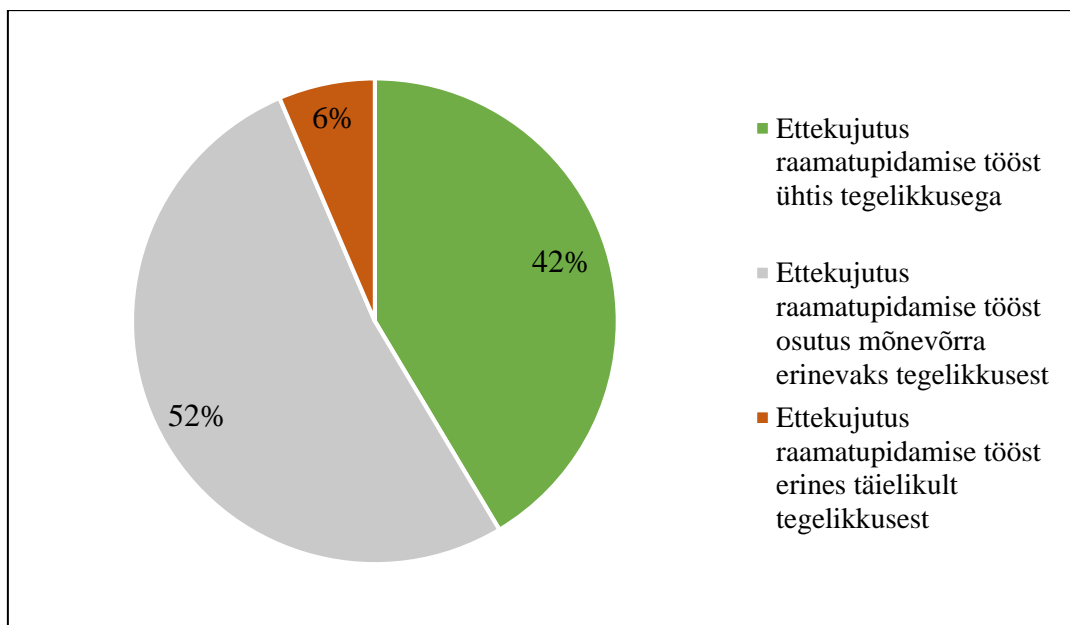
Joonis 2.4. Pikaajalise töötamise põhjused raamatupidajana  
Allikas: autori koostatud lisa 5 alusel

Üle poole vastajatest märkisid üheks peamiseks pikaajalise raamatupidajana töötamise põhjuseks huvitava töö ja tööülesanded (62%, 53) ning võimaluse end pidevalt arendada (62%, 53). Ligikaudu pool vastajaist tõi veel peamise põhjusena välja paindliku tööaja (48%, 41) ning stabiilse sissetuleku (48%, 41). Pisut üle kolmandiku vastanutest pidasid olulisteks ajenditeks

võimalust töötada kontoriväliselt (39%, 33), häid töötingimusi (38%, 32) ning head töötasu (35%, 30). Väga vähesed vastanutest tõid pikaajalise töötamise põhjustena välja võimaluse suhelda erinevate inimestega (22%, 19), head suhted klientidega (18%, 15) ja tööga kaasnevad boonused (8%, 7). 7% (6) vastajatest märkisid vastuseks „muu”. Muu põhjusena toodi välja näiteks töö meeldivust. Vastati ka, et raamatupidaja elukutse juurde jäädi seetõttu, et tegemist on kõige paremini osatava tööga.

Töö autor uuris, kas pikaajaliselt raamatupidajana töötamise ajendite osas esineb vanuserühmade lõikes erinevusi. Vastused jagati kahe vanuserühma vahel: a) kuni 49 aastat, b) 50 aastat ja rohkem. Kõige suuremad olid erisused vanuserühmade vahel selliste tegurite puhul nagu paindlik tööaeg, võimalus töötada kontoriväliselt, püsiv töö, võimalus end pidevalt arendada ja hea töötasu. Pikaajalise töötamise põhjusena märkisid paindliku tööaja 56% (34) nooremasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest ning kõigest 29% (7) vanemasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest. Võimaluse töötada kontoriväliselt märkisid oluliseks põhjuseks 46% (28) nooremasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest ning kõigest 21% (5) vanemasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest. Püsiv töö oli oluline 63%-le (15) vanemasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest ning kõigest 38%-le (23) nooremasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest. Võimalus end pidevalt arendada oli peamiseks pikaajalise töötamise põhjuseks 69%-le (42) nooremasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest ning 46%-le (11) vanemasse vanuserühma kuuluvatest raamatupidajatest. Hea töötasu märkisid ära 39% (24) noorematest raamatupidajatest ning 25% (6) vanematest raamatupidajatest. (vt lisa 5)

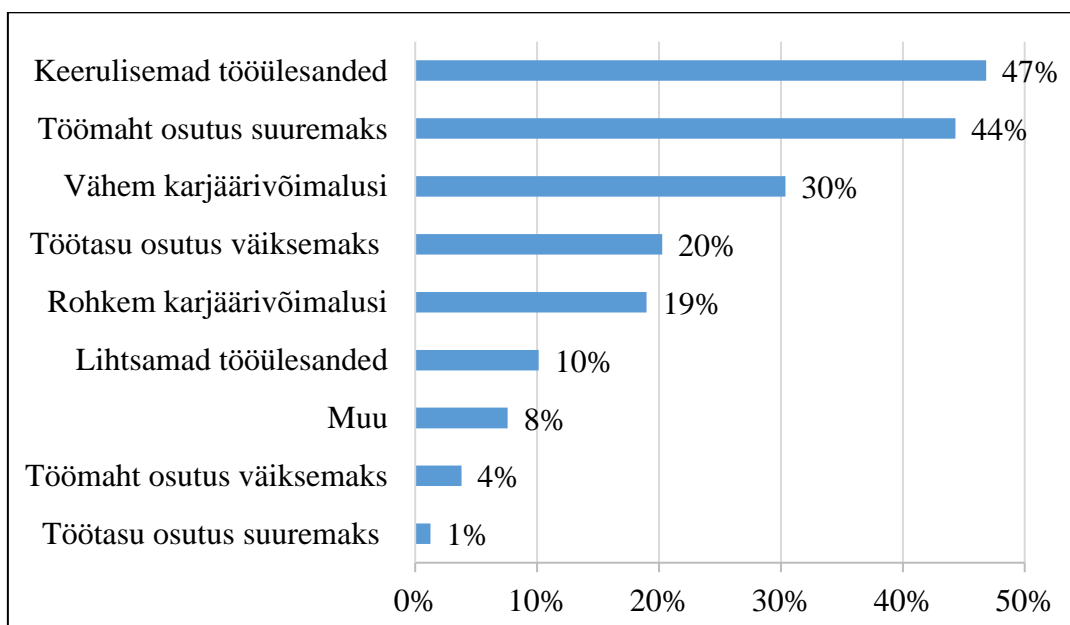
Küsimustiku kolmandas osas uuriti seda, kas vastanute ettekujutus raamatupidamise tööst enne raamatupidajana tööle asumist vastas tegelikkusele või mitte. Kokku üle poole uuringus osalejatest (58%, 82) vastas, et nende ettekujutus raamatupidamise tööst erines tegelikkusest mõnevõrra (52%, 73) või täielikult (6%, 9). Teine osa vastanutest (42%, 58) märkis, et nende ettekujutus raamatupidamise tööst ühtis tegelikkusega. Saadud vastuseid kirjeldab joonis 2.5.



Joonis 2.5. Raamatupidajate ettekujutus raamatupidamise tööst vs tegelikkus

Allikas: autori koostatud lisa 6 alusel

Lisaks paluti uuringus osalejatel, kelle ettekujutus raamatupidamise tööst ei ühtinud täielikult tegelikkusega, vastata küsimusele „Kuidas raamatupidaja töö erines Teie ettekujutusest?“. Valida sai selle küsimuse puhul ühe või mitu vastusevarianti. Saadud vastuseid kirjeldab joonis 2.6.

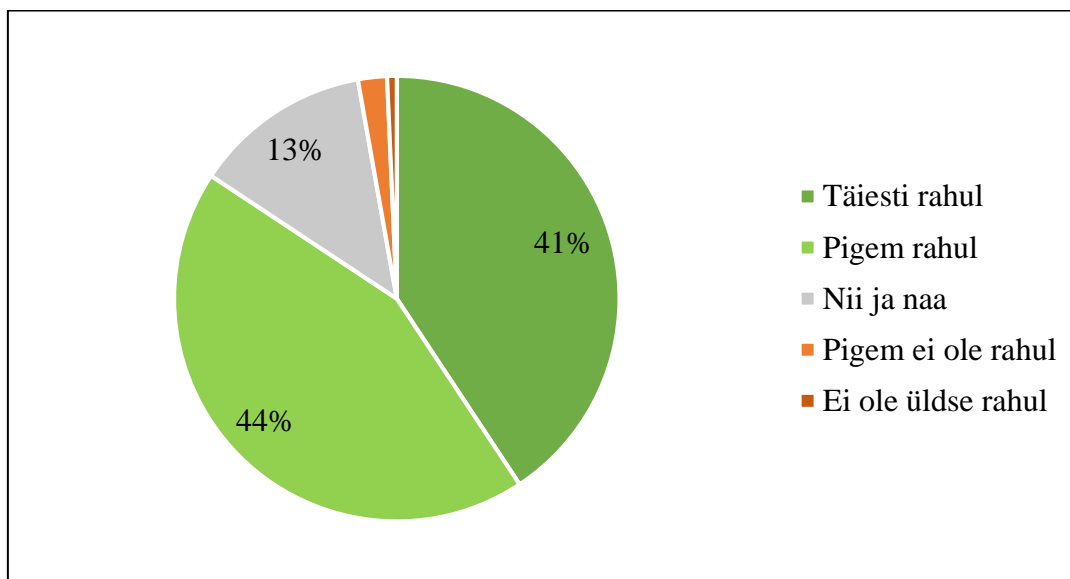


Joonis 2.6. Vastused küsimusele „Kuidas raamatupidaja töö erines Teie ettekujutusest?“

Allikas: autori koostatud lisa 6 alusel

Kokku vastas eelmainitud küsimusele 79 (56%) raamatupidajat, kes tundsid, et nende ettekujutus raamatupidamise tööst ei ühtinud tegelikkusega täielikult. Ligikaudu pool neist leidis, et raamatupidaja tööülesanded osutusid oodatust keerulisemaks (47%, 37) ning töömaht suuremaks (44%, 35). 30% (24) märkisid, et karjääri- ja arenguvõimalusi oli oodatust vähem. 8% (6) märkisid vastuseks „muu”. Muu erisusena toodi näiteks välja oodatust huvitavamad tööülesanded (vt lisa 6).

Küsimustiku neljas ning viimane osa keskendus raamatupidajate töörahulolule. Selles osas küsiti raamatupidajate käest, milline on nende rahulolu oma tööga. Uuringus osalejate töörahulolu kirjeldab joonis 2.7.



Joonis 2.7. Uuringus osalejate rahulolu oma tööga  
Allikas: autori koostatud lisa 7 alusel

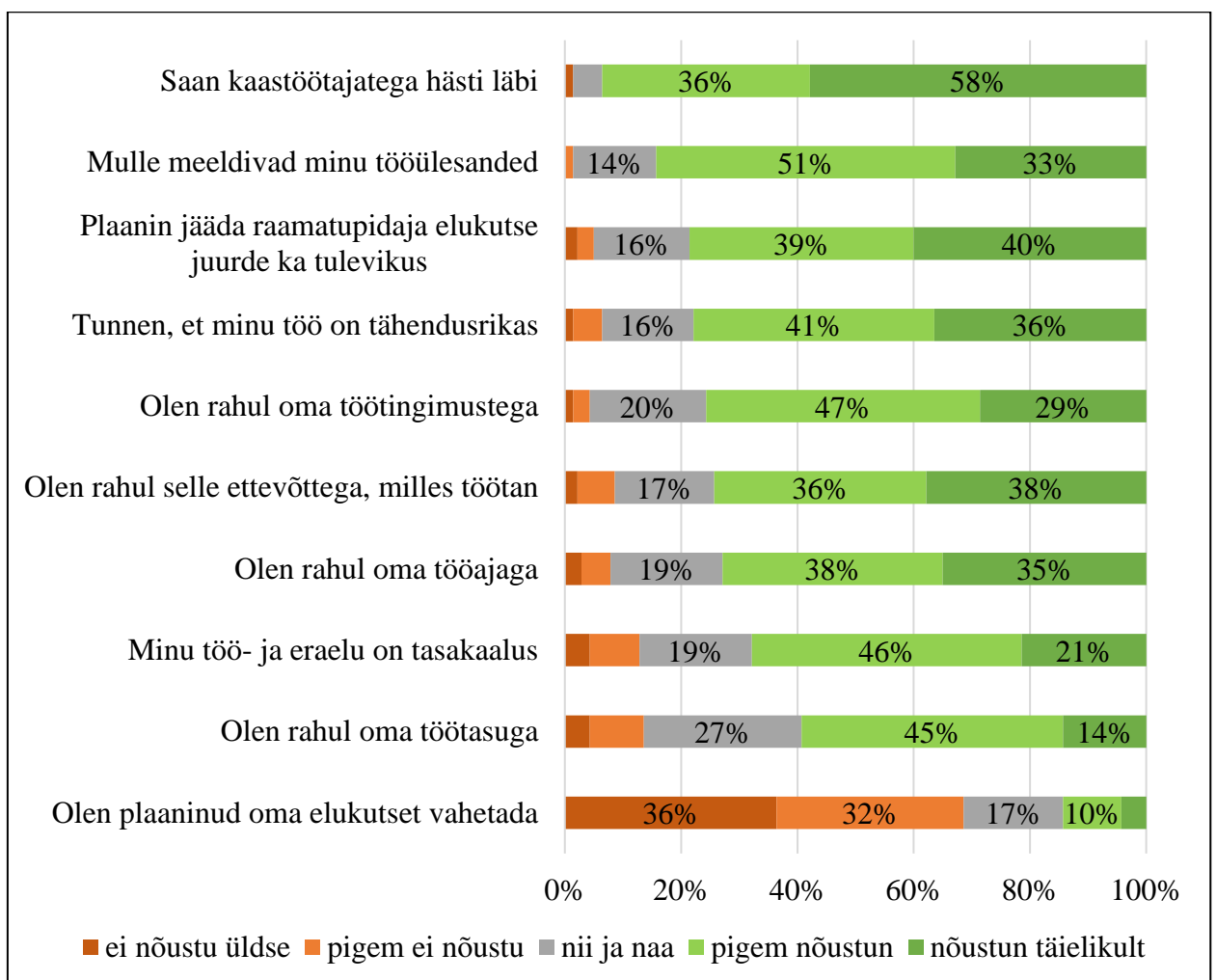
Väga suur osa (85%, 118) uuringus osalejatest vastasid, et on oma tööga rahul. Kõige rohkem vastati, et ollakse tööga „pigem rahul” (44%, 61). „Täiesti rahul” märkisid 41% (57) vastanutest. Vähesed vastanutest polnud oma tööga rahul. Ainult 1 (1%) uuringus osalenu vastas, et ei ole oma tööga üldse rahul ning 2% (3) märkisid, et nad pigem ei ole rahul. 13% (18) vastasid „nii ja naa”.

Töö autor uuris tööga rahulolu ettevõtete suuruse lõikes, milles raamatupidajad töötavad. Mikroettevõtetes (1-9 töötajat) töötavate raamatupidajate seas oli tööga rahulolu kõige kõrgem. 93% (52) mikroettevõtetes töötavatest raamatupidajatest vastasid tööga rahulolu puudutavale küsimusele „pigem rahul” või „täiesti rahul”. 85% (23) väikeettevõtetes (10-49 töötajat)



töötavatest ning 78% (29) keskmise suurusega ettevõtetes (50-249 töötajat) töötavatest raamatupidajatest vastasid tööga rahulolu puudutavale küsimusele „pigem rahul” või „täiesti rahul”. Suurettevõtetes (250 ja enam töötajat) töötavate raamatupidajate hulgas oli tööga rahulolu võrreldes teistega madalaim. 70% (14) suurettevõtete raamatupidajatest märkisid tööga rahulolu puudutava küsimuse vastuseks „pigem rahul” või „täiesti rahul”. (vt lisa 7)

Uuringus osalejatel paluti Likerti viiepallisel skaalal hinnata töörahulolu kohta käivaid väiteid, kus „1 – ei nõustu üldse” ning „5 – nõustun täielikult”. Raamatupidajate nõusolekut töörahulolu puudutavate väidetega kirjeldab joonis 2.8.



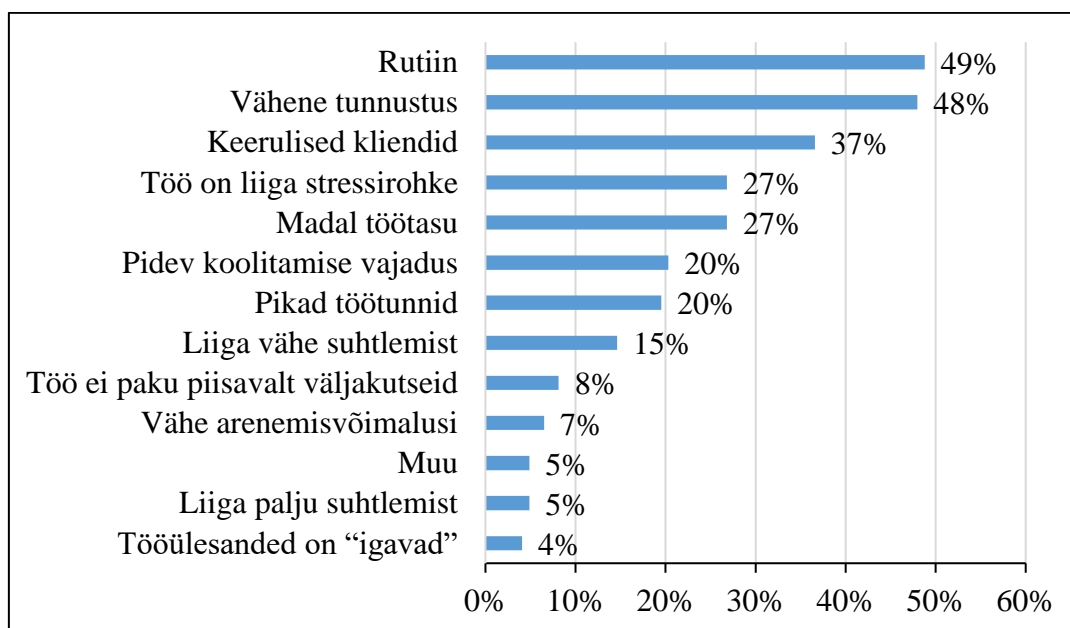
Joonis 2.8. Uuringus osalejate nõusolek töörahulolu puudutavate väidetega  
Allikas: autori koostatud lisa 8 alusel

Peaaegu kõigi töörahulolu puudutavate väidetega olid enamik vastanutest täiesti nõus või pigem nõus. Kõige rohkem nõustuti väitega, mis puudutas head läbisaamist kaastöötajatega (kokku 94%,

131 nõustustid). Nõustumine töötasu puudutava väitega oli võrreldes teiste väidetega madalam (69%, 83 nõustustid). Kõige vähem nõustuti väitega „olen plaaninud oma elukutset vahetada” (15%, 20 nõustustid).

Vaadeldes vaid nende uuringus osalejate hinnanguid töörahulolu puudutavatele väidetele, kes polnud oma tööga rahul (16%, 22) (vastasid töörahulolu puudutavale küsimusele „ei ole üldse rahul”, „pigem ei ole rahul” või „nii ja naa”), selgub, et kõige suurem oli rahulolematust töötasuga (46%, 10 ei olnud rahul). Väitega „minu töö- ja eraelu on tasakaalus” polnud samuti nõus peaaegu pool vastanutest (46%, 10). Väitele „mulle meeldivad minu tööülesanded” märkisid enamik vastanutest (64%, 14) „nii ja naa”. 32% (7) ei nõustunud väitega „olen rahul selle ettevõttega, milles töötan”. Kõige enam aga nõustuti (77%, 17) väitega, mis puudutas kaastöötajatega head läbisaamist. Üle poole vastanutest (54%, 12) nõustus ka väitega „plaanin jääda raamatupidaja elukutse juurde ka tulevikus”. (vt lisa 8)

Uuringus osalejatelt uuriti ka raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta. Raamatupidamise töö peamisi puudusi illustreerib joonis 2.9.



Joonis 2.9. Raamatupidamise tööga seonduvad puudused

Allikas: autori koostatud lisa 9 alusel

Osa (12%, 17) raamatupidajatest vastas, et raamatupidamise tööga seonduvaid puudusi pole (vt lisa 9). Ülejäänud raamatupidajad (88%, 123) märkisid ühe või mitu puudust. Peaaegu pool neist

tõi puudusena raamatupidamise töö puhul välja rutiini (49%, 60) ja vähese tunnustuse (48%, 59). Üsna paljud (37%, 45) pidasid üheks puuduseks keerulisi kliente. Üle veerandi märkisid peamiseks puuduseks veel töö stressirohkuse (27%, 33) ning madala töötasu (27%, 33). Vähesed tõid peamise puudusena välja pideva koolitamise vajaduse (20%, 25), pikad töötunnid (20%, 24), vähese suhtlemisvajaduse (15%, 18), väljakutsete puudumise (8%, 10), arenemisvõimaluste vähesuse (7%, 8), liigse suhtlemisvajaduse (5%, 6) või tööülesannete vähese huvipakkuvuse (4%, 5).

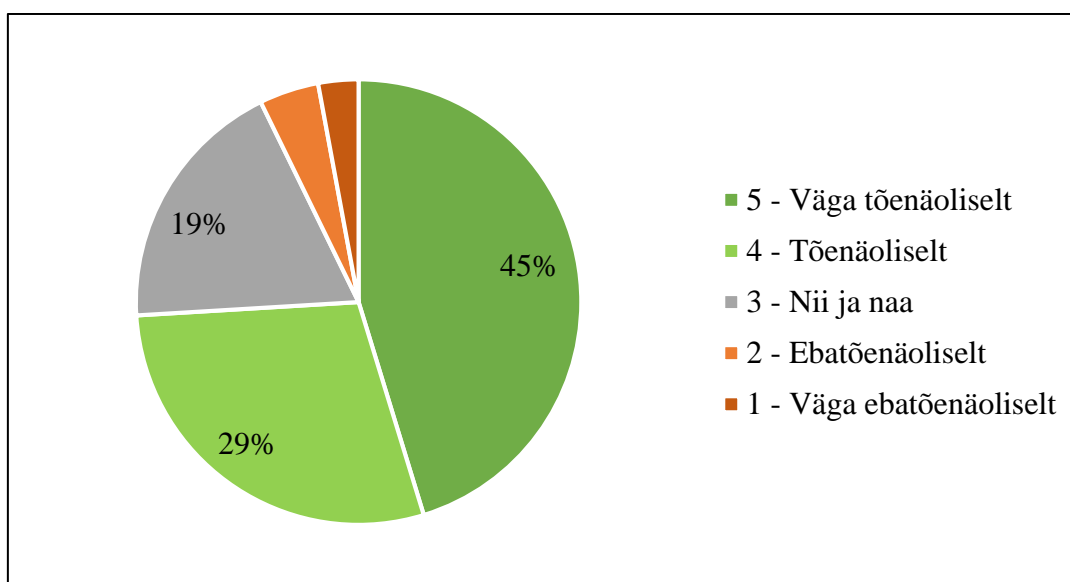
Töö autor uuris, kas tööga seonduvate puuduste osas esineb ametikohtade lõikes vastustes erinevusi. Võrreldes vastuseid peamiste puuduste kohta ametikohtade lõikes selgub, et rutiini, keerulised kliendid ning madala töötasu märkisid raamatupidamise tööga seonduva puudusena pigem raamatupidaja assistendi ametikohal töötavad isikud. Rutiini märkisid ühe puudusena raamatupidamise töö juures suur osa (71%, 5) raamatupidaja assistentidest, ligikaudu pool raamatupidajatest (47%, 35) ning kõigest kolmandik (35%, 17) pearaamatupidajatest. Keerulised kliendid tõid puudusena välja suur osa (71%, 5) raamatupidaja assistentidest, 32% (24) raamatupidajatest ja kõigest 18% (9) pearaamatupidajatest. Madala töötasu märkis puudusena 43% (3) raamatupidaja assistentidest, 24% (18) raamatupidajatest ning 22% (11) pearaamatupidajatest. Töö stressirohkuse ja vähese tunnustuse tõid puudusena välja pigem kõrgemal (raamatupidaja, pearaamatupidaja) ametikohal töötavad isikud. Töö stressirohkuse tõid ühe puudusena välja 29% (14) pearaamatupidajatest, 23% (17) raamatupidajatest ning kõigest 14% (1) raamatupidaja assistentidest. Vähese tunnustuse märkisid puudusena 45% (22) pearaamatupidajatest, 41% (31) raamatupidajatest ning 29% (2) raamatupidaja assistentidest. (vt lisa 10)

Võrreldes vastuseid raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta tööga rahulolevate (84%, 118) ja rahulolematute (16%, 22) raamatupidajate lõikes selgub, et suurimad erinevused vastustes kahe eelmainitud rühma vahel on töötasu, tunnustuse, arenemisvõimaluste ning stressirohkuse osas. Madala töötasu märkisid puudusena 59% (13) tööga rahulolematutest raamatupidajatest ning kõigest 17% (20) tööga rahulolevatest raamatupidajatest. Vähese tunnustuse märkisid 68% (15) tööga rahulolematutest ning 37% (44) tööga rahulolevatest. Arenemisvõimaluste vähesuse märkisid 27% (6) rahulolematutest ning kõigest 2% (2) rahulolevatest raamatupidajatest ning stressirohkuse tõid välja 41% (9) rahulolematutest ning 20% (24) rahulolevatest raamatupidajatest. (vt lisa 10)

Võrreldes vastuseid raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta ettevõtte suuruse lõikes, milles vastaja parasjagu töötas, selgub, et keerulised kliendid valisid pigem väikeses ettevõttes (1-49

töötajat) töötavad raamatupidajad võrreldes suures ettevõttes (50 ja enam töötajat) töötavate raamatupidajatega. 40% (34) väikeses ettevõttes töötavatest raamatupidajatest ning kõigest 19% (11) suures ettevõttes töötavatest raamatupidajatest märkisid raamatupidamise tööga seonduva puudusena keerulised kliendid. Vähese tunnustuse valisid pigem need raamatupidajad, kes töötavad suures ettevõttes (50 ja enam töötajat). 34% (29) väikeses ettevõttes töötavatest ning 52% (30) suures ettevõttes töötavatest raamatupidajatest märkisid tööga seonduva puudusena vähese tunnustuse. (vt lisa 11)

Tööraahulolu käsitleva osa viimane küsimus oli „Kui Teil oleks võimalik ajas tagasi minna ning uuesti oma eriala valida, kui tõenäoliselt valiksite raamatupidaja elukutse?“. Vastata sai sellele küsimusele Likerti skaalal, kus „1 – väga ebatõenäoliselt“ ning „5 – väga tõenäoliselt“. Vastuseid sellele küsimusele kirjeldab joonis 2.10.



Joonis 2.10. Tõenäosus, et uuringus osalejad valiksid võimaluse korral uuesti raamatupidaja elukutse

Allikas: autori koostatud lisa 12 alusel

Suur osa (74%, 104) uuringus osalejatest vastasid, et kui neil oleks võimalik ajas tagasi minna ning oma elukutset uuesti valida, siis tõenäoliselt valiksid nad ikka raamatupidaja elukutse. 19% (26) uuringus osalejatest olid kahevahel ning ainult 7% (10) vastasid, et nad ei valiks raamatupidaja elukutset uuesti.

### 2.3. Arutelu ja järeldused

Magistritöö peatükis 2.2 andis autor ülevaate läbi viidud uuringu tulemustest. Järgnevalt esitatakse uuringu arutelu koos järeldustega. Uuringutulemusi kõrvutatakse ka kirjanduse ülevaates esitatud tulemustega.

Autor uuris küsimustikule vastajatelt, kui paljudel neist on haridus majandusarvestusega seonduval erialal. Uuringu tulemuste põhjal oli peaaegu kõigil uuringus osalenud raamatupidamise valdkonnas töötavatel isikutel erialane haridus. Sellest võib järeldada, et erialase hariduse olemasolu on üsna oluline raamatupidajana töötamisel.

Autor soovis teada saada, miks mindi majandusarvestusega seonduvale erialale õppima. Peamised ajendid olid nii töökohaga seonduvad ehk välised motiivid (soov suurendada võimalusi tuleviku jaoks, tulevikus head töökohta leida, suuremat sissetulekut teenida), kui ka sisemised motiivid (soov end arendada, head haridust saada, õppida huvipakkuval erialal, avardada silmaringi). Seega on majandusarvestusega seonduvale erialale õppimamineku ajendid nii sisemised kui ka välised, mis tähendab, et raamatupidajad ei vali seda eriala kõigest huvi tõttu, vaid ka sooviga tööalaselts oma võimalusi suurendada. Magistritöö uuringu tulemused peamiste õppimamineku motiivide osas ühtivad teemakohaste uuringute tulemustega (Byrne & Flood 2005; Arquero *et al.* 2009) (vt ptk 1.3).

Sellised ajendid nagu oskamatus muud eriala valida, soov uusi tutvusi luua, tuttavate soovitusel, soov pikendada järelemõtlemisaega tuleviku üle ning paljude tuttavate samale erialale õppimiseks ei ajendanud uuringus osalejaid majandusarvestusega seonduvale erialale õppima minema. Sellest võib järeldada, et kolmandad osapooled (nt tuttavad) ei mõjuta erialavalikut. Byrne & Flood (2005) jõudsid oma uuringus samuti järeldusele, et vähesed arvestusala tudengid teevad oma erialavaliku tuttavate mõjutustel. Väga vähesed uuringus osalejatest vastasid, et valisid majandusarvestusega seonduva eriala, sest ei osanud muud eriala valida või läksid majandusarvestust õppima, sest soovisid pikendada otsustamise aega, mida oma tulevikus teha. Sellest võib järeldada, et raamatupidajad valivad majandusarvestusega seonduva eriala selge sooviga tulevikus selles valdkonnas töötada. Erinevalt Byrne & Flood (2005) ning Arquero *et al.* (2009) uuringu tulemustest, polnud uute tutvuste loomine magistritöö uuringu tulemuste põhjal oluline õppimamineku ajend.

Autor uuris küsitluses osalejatelt, mis ajendas neid raamatupidaja elukutset valima. Veerand uuringus osalenutest vastasid, et neist sai raamatupidaja juhuslikult, seega otsest põhjust, miks see elukutse sai valitud, ei olnudki. Tulemuste põhjal ajendas ülejäänud raamatupidajaid selle elukutse valikul enim soov numbritega töötada ja probleeme lahendada. Järelikult nad tundsid, et raamatupidamise töö sobib nende iseloomu ja oskustega. Väga paljud tõid ka tööülesannete huvitavuse ühe elukutsevaliku ajendina välja. Järelikult valivad raamatupidajad selle töö peamiselt selle meeldivuse tõttu, mis on autori arvates ootuspärane, sest kui elukutsevaliku peamiseks põhjuseks on soov numbritega töötada ja probleeme lahendada, siis seda raamatupidaja tööülesanded endast kujutavadki. Half (2015) leidis oma uuringus samuti, et raamatupidajad valisid selle elukutse peamiselt seetõttu, et see töö sobis oma olemuselt neile ning neile meeldisid raamatupidaja tööülesanded. Kui inimene teeb mingit tegevust seetõttu, et see meeldib talle, siis on tegemist sisemise motivatsiooniga (Cameron *et al.* 2002, 12). Järelikult on sisemistel motiividel märkimisväärne roll raamatupidaja elukutse valikul. Sisemiste mõjurite olulisusele raamatupidaja elukutse valikul viitasid ka Hsiaio & Pereira (2016) ning Lai *et al.* (2017) uuringute tulemused.

Suur osa raamatupidajatest märkis ka soovi töötada õpitud erialal ühe peamise elukutsevaliku ajendina. See tulemus on samuti ootuspärane, sest enamik (88%, 123) uuringus osalejatest olid õppinud majandusarvestusega seonduval erialal. Analüüsides saadud vastuseid küsimusele, miks mindi majandusarvestusega seonduvale erialale õppima, selgus, et erialavalik oli tehtud kindlast soovist sellel elukutsel ka töötada.

Oluliste ajendite hulka (ligikaudu 40% vastanute jaoks) kuulusid veel sellised sisemised motiivid nagu võimalus end pidevalt arendada ning väljakutseid pakkuv töö ja sellised välised motiivid nagu paindlikkus tööandja valikul (võimalus töötada ükskõik millise tegevusvaldkonnaga tegutseva ettevõtte heaks), võimalus töötada paindliku tööajaga ning stabiilne sissetulek. Half (2015) leidis oma uuringus samuti, et elukutsega kaasnev valikute rohkus (valida ise oma tööandjat) oli oluliseks ajendiks raamatupidaja elukutse valikul.

Mõnevõrra üllatav on, et vähetähtsaks osutus selline tegur nagu võimalus töötada kontoriväliselt ning sellised välised motiivid nagu hea töötasu, head karjääri võimalused ning vabade töökohtade olemasolu (nõutud elukutse). Erinevalt Estes & Paolillo (1982) ning Hsiaio & Pereira (2016) uuringute tulemustest oli magistritöö uuringu tulemuste põhjal selline väline ajend nagu vabade töökohtade olemasolu (ehk nõutud elukutse) samuti väheoluliste elukutsevaliku ajendite hulgas. Tulemustest selgus, et sisemistel motiividel (töö huvipakkuvus, arenguvõimalused ning

väljakutsete rohkus) on suurem roll raamatupidaja elukutse valikul kui välistel (hea töötasu, karjäärivõimalused). Paindlikkus tööandja valikul, võimalus töötada paindliku tööajaga ning stabiilne sissetulek olid ainsateks olulisteks välisteks motiivideks raamatupidaja elukutse valikul. Magistritöö uuringu tulemused erinevad Ahmed *et al.* (1997) uuringu tulemustest, milles välised motiivid (rahalised ja tööga seonduvad tegurid) olid peamisteks elukutsevaliku põhjusteks.

Ebaolulisteks ajenditeks raamatupidaja elukutse valikul osutusid sellised välised motiivid nagu elukutse prestiižikus ning tuttavate soovitusel (mis oli ebaoluline ka eriala valiku tegemisel) ja selline sisemine motiiv nagu võimalus kohtuda huvitavate inimestega. Elukutsega kaasnev sotsiaalne staatus ja selle prestiižikus olid ebaolulisteks ajenditeks ka Uyar *et al.* (2011) ja Half (2015) uuringute tulemuste põhjal. Estes & Paolillo (1982), Half (2015) ning Lai *et al.* (2017) leidsid samuti oma uuringutes, et kolmandad osapooled (nt tuttavate soovitusel) ei mängi erilist rolli elukutsevalikul.

Autor soovis teada saada, mis ajendab raamatupidajaid pikemalt oma elukutse juurde jääma. Tulemuste põhjal olid peamisteks põhjusteks huvitav töö ja tööülesanded ning võimalus end pidevalt arendada. Olulisteks põhjusteks olid veel paindlik tööaeg, stabiilne sissetulek ning püsiv töö. Need tulemused on autori arvates üsna ootuspärased, sest eelmainitud põhjused olid ka peamiste ajendite hulgas, miks raamatupidajad üldse selle elukutse valisid. Phoewhawn & Uansard (2017, 128) leidsid samuti, et töökoha stabiilsus on üheks peamiseks teguriks, mis hoiab raamatupidajaid oma töökohta vahetamast. Magistritöö tulemuste põhjal olid olulisteks põhjusteks veel võimalus töötada kontoriväliselt, head töötingimused ning hea töötasu. Erinevalt Phoewhawn & Uansard (2017) uuringu tulemustest, polnud magistritöö uuringu tulemuste põhjal head suhted töökaaslastega kõige olulisemate tegurite hulgas. Magistritöö tulemuste põhjal olid väheolulised veel sellised ajendid nagu võimalus suhelda erinevate inimestega, head suhted klientidega ning tööga kaasnevad boonused.

Eelneva põhjal võib järeldada, et raamatupidajana töötamise peamised motiivid on tööülesannete huvitavus (numbritega töötamine ja probleemide lahendamine), võimalus end pidevalt arendada (väljakutseid pakkuv töö), võimalus paindliku tööajaga töötada ning stabiilne sissetulek.

Magistritöö autor võrdles kahte vanuserühma kuuluvate raamatupidajate vastuseid küsimusele „Mis on Teid ajendanud nii pikalt seda tööd tegema?“. Rebrov (2012) leidis, et vanusel ei ole erilist mõju töötaja motivatsioonile. Võrreldes vastuseid sellele küsimusele vanuse lõikes selgus, et

nooremate raamatupidajate jaoks on paindlik tööaeg, võimalus end pidevalt arendada, võimalus kontoriväliselt töötada ning hea töötasu olulisemad tegurid ning püsiv töö on väheolulisem. See näitab, et raamatupidajana töötamise motiivid võivad vanuse lõikes pisut erineda. Magistritöö autor nõustub Inceoglu *et al.* (2012) ning Rožman *et al.* (2017) tulemustega, et vanuse ja töömotivatsiooni vahel on seos siiski olemas.

Autor uuris raamatupidajatelt, kas nende ettekujutus raamatupidamise tööst enne raamatupidajana tööle asumist vastas tegelikkusele või mitte. Pisut vähem kui pool (42%) uuringus osalenutest leidis, et nende ettekujutus raamatupidamise tööst ühtis tegelikkusega. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et suurel osal uuringus osalejatest (88%, 123) oli majandusarvestusealane haridus, mistõttu nad juba teadsid, mida raamatupidamise tööst oodata. Pisut enam kui pool (58%) uuringus osalenutest vastas, et nende ettekujutus erines tegelikkusest mõnevõrra või täielikult. Peamiste erinevustena toodi välja, et raamatupidaja tööülesanded osutusid oodatust keerulisemaks ning töömaht suuremaks. Mõnevõrra üllatav on, et osade uuringus osalejate jaoks oli karjäärivõimalusi oodatust vähem. Mõned vastasid, et töötasu osutus oodatust väiksemaks. Magistritöö autor nõustub Ahmed *et al.* (1997, 330) väitega, et esimestel aastatel võib raamatupidamise töö stressirohke olla, nõudes hulganisti uute oskuste selgeks õppimist ning lisaks võib ka töötasu olla esimestel aastatel madal. Magistritöö autor leiab, et neid raamatupidajaid, kes tundsid, et nende töö osutus oodatust erinevaks, võiks edasistes uuringutes lähemalt uurida.

Autor uuris raamatupidajatelt, milline on nende rahulolu tööga. Väga suur osa uuringus osalejatest olid oma tööga rahul. Enamik raamatupidajatest saavad oma kaastöötajatega hästi läbi, neile meeldivad nende tööülesanded ning nad tunnevad, et nende töö on tähendusrikas. Suur osa raamatupidajaid on oma töötingimuste, tööaja ning tööandjaga rahul. Enamik raamatupidajaid tunnevad, et nende töö- ja eraelu on tasakaalus ning nad on oma töötasuga rahul. Väike osa uuringus osalejatest polnud oma tööga rahul. Peamised põhjused, miks nad oma tööga rahul polnud, olid rahulolematuse töötasuga ning töö- ja eraelu tasakaalutus. Magistritöö autor nõustub Phoewhawn & Uansa-ard (2017) uuringu tulemustega, et õiglase töötasu mõjutab märkimisväärselt raamatupidajate motivatsiooni. Üle poole tööga rahulolematutest olid kahevahel tööülesannete meeldivuse osas, mis võis samuti olla põhjuseks, miks väike osa uuringus osalejatest oma tööga rahul ei olnud. Vaatamata tööga rahulolematusele plaanisid siiski enamik raamatupidajaid ka tulevikus selle elukutse juurde jääda. Autor võrdles tööga rahulolu ettevõtte suuruse lõikes, milles raamatupidajad töötavad. Mikroettevõttes töötavate raamatupidajate seas oli



tööraahulolu kõrgeim ning suurettevõtete raamatupidajate seas madalaim. Sellest võib järeldada, et ettevõtte suurus, milles töötatakse, mõjutab tööraahulolu.

Autor uuris küsitluses osalejatelt raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta. Kõigest 12% (17) raamatupidajatest vastas, et tööga seonduvaid puudusi pole. Ülejäänud tõid peamiste puudustena oma töö juures välja rutiini ja vähese tunnustuse. Vaatamata sellele, et paljud tõid peamise puudusena välja rutiini, ei tundnud nad, et nende tööülesanded oleksid igavad. Paljud uuringus osalejatest tõid olulise puudusena välja veel keerulised kliendid, töö stressirohkuse ja madala töötasu. Väga vähesed vastasid, et raamatupidamise töö puudusteks on väljakutsete või arenemisvõimaluste vähesus. Sellest võib järeldada, et raamatupidaja töö pakub piisavalt väljakutseid ja arenemisvõimalusi.

Autor uuris vastuseid raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta ametikohtade (raamatupidaja assistent, raamatupidaja, pearaamatupidaja) lõikes. Vastuste võrdlusel selgus, et peamised puudused erinesid ametikohtade lõikes. Võrreldes raamatupidajate ja pearaamatupidajatega tajusid raamatupidaja assistendid oma töö juures suuremat rutiinitunnet. See võib tuleneda sellest, et raamatupidaja assistendid tegelevad võrreldes raamatupidajate või pearaamatupidajatega vähem vastutust vajavate ning kitsamate tööülesannetega, mistõttu võibki nende töö rutiinsem olla. Samuti tunnetasid raamatupidaja assistendi kohal töötavad raamatupidajad, et nende kliendid on keerulisemad ning töötasu on madalam. Arvestades asjaolu, et assistendi ametikoht nõuab vähem vastutust, on igati ootuspärane, et madala töötasu tõid peamiselt assistendi ametikohal töötavad isikud ühe puudusena välja. Võimalik, et põhjus, miks paljud assistendid tõid puudusena välja keerulised kliendid, võib tuleneda vähesest kogemusest. See-eest tundsid raamatupidaja assistendi kohtadel töötavad isikud väiksemat stressi võrreldes raamatupidajate ja pearaamatupidajatega.

Raamatupidajate tööga rahulolu varieerus ettevõtte suuruse lõikes, milles raamatupidajad töötasid. Sellest tulenevalt otsustas autor võrrelda vastuseid raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta nende raamatupidajate lõikes, kes töötasid suures (50 ja enam töötajat) või väikeses ettevõttes (1-49 töötajat). Suurtes ettevõtetes töötavad raamatupidajad tõid raamatupidamise tööga seonduva peamise puudusena välja vähese tunnustuse. Tulemused sarnanesid Strawser *et al.* (1969) uuringutulemustega, et lugupidamise/tunnustuse vajadus on suurettevõtetes töötavate raamatupidajate seas vähim rahuldatus. See võibki olla põhjuseks, miks suurtes ettevõtetes töötavate raamatupidajate tööga rahulolu madalam on. Autor nõustub Phoewhawn & Uansa-ard (2017) tulemustega, et ettevõtte poolt tunnustamine mõjutab raamatupidajaid märkimisväärselt.

Huvitaval kombel tõid väikestes ettevõtetes töötavad raamatupidajad tööga seonduva puudusena peamiselt välja keerulised kliendid. Magistritöö uuringutulemused erinevad Strawseri (1969) uuringutulemustest, milles leiti, et väikeettevõtetes töötavate raamatupidajate eneseteostuse vajadus on kõige vähem rahuldatud ning suurettevõtetes töötavate raamatupidajate oma kõige rohkem. Magistritöö tulemuste põhjal polnud väljakutsete või arenemisvõimaluste vähesus nii suurtes kui ka väikestes ettevõtetes töötavate raamatupidajate jaoks oluliseks puuduseks. Sellest võib järeldada, et kõigi raamatupidajate eneseteostuse vajadus on rahuldatud, olenemata ettevõtte suurusest, milles nad töötavad.

Väike osa uuringus osalenutest polnud oma tööga rahul. Sellest tulenevalt otsustas autor võrrelda tööga rahulolevate ja rahulolematute vastuseid raamatupidamise töö peamiste puuduste kohta. Võrreldes rahulolevatega tõid tööga rahulolematud iseenesestmõistetavalt raamatupidamise töö juures rohkem puudusi välja. Tööga rahulolematud märkisid suuremal määral tööga seonduvateks puudusteks madala töötasu, vähese tunnustuse, vähesed arenemisvõimalused ning töö stressirohkuse. Need puudused on ilmselt raamatupidajate jaoks peamised rahulolematuse põhjused.

Viimasena uuris autor küsitluses osalejatelt, kuivõrd tõenäoliselt valiksid nad raamatupidaja elukutse, kui nad saaksid uuesti oma elukutset valida. Tulemustest selgus, et suur osa raamatupidajatest valiksid üsna tõenäoliselt uuesti raamatupidaja elukutse. See pole üllatav, sest suur osa uuringus osalejatest olid oma tööga rahul. Järelikult pole ka raamatupidamise tööga seonduvad puudused niivõrd määrava tähtsusega, et nad kahetseksid oma elukutse valikut.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et raamatupidaja elukutsevaliku peamised motiivid on soov numbritega töötada ja probleeme lahendada, tööülesannete huvitavus, soov töötada õpitud erialal, võimalus end pidevalt arendada ja väljakutseid pakkuv töö. Majandusarvestusealasele erialale minnakse õppima tööalaste võimaluste suurendamise ning enesearendamise tõttu. Peamisteks pikaajaliselt raamatupidajana töötamise motiivideks on huvitav töö ja tööülesanded, võimalus end pidevalt arendada, paindlik tööaeg, stabiilne sissetulek ja püsiv töö. Esmakordselt raamatupidajana tööle asudes tuleb arvestada asjaoludega, et tööülesanded võivad oodatust keerulisemaks ning töömaht oodatust suuremaks osutada. Üldine tööga rahulolu raamatupidajate seas on kõrge ning suur osa raamatupidajatest ei kahetse elukutse valikut.

## KOKKUVÕTE

Magistritöö uurimisobjektiks olid raamatupidamise valdkonnas töötavad isikud (raamatupidaja assistendid, raamatupidajad, pearaamatupidajad jne). Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ja milline on raamatupidajate rahulolu tööga Eestis. Eesmärgi saavutamiseks anti ülevaade raamatupidaja elukutsest, tutvuti töörahulolu ja motivatsiooni käsitleva kirjandusega, tutvustati raamatupidajate ning arvestusala üliõpilaste seas korraldatud uuringuid elukutsevaliku teemal, viidi läbi kvantitatiivne uuring raamatupidajate seas raamatupidajana töötamise motiivide ja rahulolu teemal ning analüüsiti uuringutulemusi ja tehti järeldused. Töö tulemused võivad olla huvipakkuvad nii neile, kes soovivad tulevikus raamatupidamise valdkonnas tööle hakata kui ka ettevõtetele.

Magistritöö esimene peatükk jagunes kolmeks osaks. Esimeses osas kirjeldati raamatupidaja elukutset. Raamatupidaja oskuste ja teadmiste tasemete alusel moodustuvad Eestis sellised raamatupidajate tasemed nagu raamatupidaja assistent, raamatupidaja, vanemraamatupidaja ja raamatupidamise ekspert ning tööülesanded varieeruvad tasemeti. Teises osas tutvustati töörahulolu ja motivatsiooni käsitlevat kirjandust. Vastavateemalised uuringud on näidanud, et suur- ja väikeettevõtetes töötavate raamatupidajate töörahulolu võib erineda ning olulised motivatsiooni tõstvad tegurid raamatupidajate jaoks on tähendusrikka töö tegemine ning töö ja eraelu tasakaal. Motivatsiooni võib mõjutada ka vanus. Kolmandas osas tutvustati raamatupidajate seas korraldatud uuringuid elukutsevaliku teemal. Uuringute põhjal on peamisteks motiivideks raamatupidajana töötamisel töö meeldivus, vabade töökohtade olemasolust tingitud kindel töökoht, mis tagab stabiilse sissetuleku, erinevad tööga seonduvad võimalused ning hea töötasu.

Magistritöö teine peatükk jagunes kolmeks osaks. Esimeses osas anti ülevaade uuringu meetodikast ning kirjeldati valimit. Töö eesmärgi saavutamiseks viidi läbi internetiküsitlus, millele saadi 140 vastust. Teises osas kirjeldati uuringu tulemusi. Kolmandas osas toodi välja uuringu arutelu koos järeldustega. Küsitluse kaudu selgitas autor välja, millised on raamatupidajana töötamise peamised motiivid ning milline on raamatupidajate rahulolu tööga Eestis.

Uuringu tulemuste analüüs näitas, et raamatupidaja elukutsevaliku peamised motiivid on soov numbritega töötada ja probleeme lahendada, tööülesannete huvitavus, soov töötada õpitud erialal, võimalus end pidevalt arendada ja väljakutseid pakkuv töö. Peamised ajendid, miks minnakse majandusarvestusealasele erialale õppima, on nii välised (töölaliste võimaluste suurendamine) kui ka sisemised (enesearendus). Peamised pikaajalise raamatupidajana töötamise põhjused on huvitav töö ja tööülesanded, võimalus end pidevalt arendada, paindlik tööaeg, stabiilne sissetulek ja püsiv töö. Töötaja vanus on oluline motivatsiooni mõjutaja. Vanuselt nooremad raamatupidajad hindavad rohkem tööaja paindlikkust, võimalust end pidevalt arendada, võimalust kontoriväliselt töötada ja head töötasu ning hindavad vähem püsivat tööd võrreldes vanuselt vanemate raamatupidajatega. Paljud raamatupidajad tunnevad töö algusaastatel, et nende tööülesanded on oodatust keerukamad ning töömaht suurem.

Üldine tööga rahulolu Eesti raamatupidajate seas on kõrge. Vaatamata sellele tunnevad paljud raamatupidajad, et nende tööga kaasnevad mõned puudused. Raamatupidajad peavad oma töö juures peamiseks puudusteks rutiini ning vähest tunnustust. Väike osa raamatupidajatest ei ole siiski oma tööga rahul. Vähene tunnustus, töö stressirohkus, madal töötasu, arenemisvõimaluste vähesus ning töö- ja eraelu tasakaalutus on peamised rahulolematuse põhjustajad. Rahulolu mõjutavad ka sellised tegurid nagu ettevõtte suurus, milles töötatakse, ning ametikoht. Ettevõtte suuruse lõikes võrrelduna tajuvad keskmistes ja suurtes ettevõtetes töötavad raamatupidajad tööga seonduva peamise puudusena, et neid tunnustatakse vähe. Mikro- ja väikeettevõtetes töötavad raamatupidajad tunnevad aga, et nende kliendid on keerulised. Ametikohtade lõikes võrrelduna tajuvad raamatupidaja assistendi kohal töötavad isikud suuremat rutiinitunnet ning seda, et nende töötasu on madal ja kliendid keerulised. Stressi aga tunnevad raamatupidaja assistendi ametikohal töötavad isikud kõige vähem. Vaatamata mõnedele tööga kaasnevatele puudustele ei kahetse raamatupidajad oma elukutsevalikut.

Kokkuvõtteks võib öelda, et peamised raamatupidajana töötamise motiivid on tööülesannete huvitavus (numbritega töötamine ja probleemide lahendamine), võimalus end pidevalt arendada (väljakutseid pakkuv töö), võimalus paindliku tööajaga töötada ning stabiilne sissetulek. Esmakordselt raamatupidajana tööle asudes tuleb arvestada asjaoludega, et tööülesanded võivad oodatust keerulisemaks ning töömaht oodatust suuremaks osutuda. Raamatupidajad on rahul oma töö ning elukutsevalikuga. Autori arvates sai magistritöö eesmärk saavutatud ning vastused esitatud küsimustele leitud.

## **SUMMARY**

### **MOTIVES FOR WORKING AS AN ACCOUNTANT AND ACCOUNTANTS' JOB SATISFACTION IN ESTONIA**

Liis Tetsov

Accounting is among the most widespread professions in Estonia. There could be various reasons for so many people wanting to pursue a career in accounting – for example, a high demand for accountants or simply an interest in the field of accounting. Since there have been no studies dedicated to this subject in Estonia, the author chose this topic.

The research question of the master's thesis was: „What are the main motives for working as an accountant and how satisfied are accountants with their job in Estonia?“.

To specify the research question, the following subsequent questions were raised:

- 1) What are the main reasons for a career choice in accounting?
- 2) What are the main reasons for staying at an accounting job for a long time?
- 3) How does the expectation of what an accountant's job constitutes differ from the reality for new/beginner accountants?
- 4) How satisfied are accountants with their job?

The aim of the master's thesis was to identify the main motives for working in the field of accountancy and accountants' job satisfaction in Estonia. To achieve this, the author conducted a quantitative research among Estonian accountants. 140 accountants (including accountant assistants, accountants, general accountants etc.) responded to a questionnaire. The results are valuable for accountants as well as companies.

The master's thesis consisted of two chapters. The first chapter was a theoretical approach and was divided into three parts. In the first part the author described the accounting profession. In the

second part, the author introduced the theory and foreign surveys conducted among the accountants on the topics of work motivation and satisfaction. The results of the surveys have shown that the job satisfaction is affected by the size of the firm that the accountant is working for and age can also have an effect on motivation. In the third part the author gave an overview of the foreign surveys about the career choice in accounting. Based on the surveys, the main motives for working as an accountant are job likability, a stable income, a multitude of work-related opportunities and high salary. The second chapter was divided into three parts. In the first part the author gave an overview of the methodology of the survey and described the sample. In the second part the author presented the results of the survey. In the third part the author discussed the results and made conclusions.

The results of the study revealed that the main motives for choosing the accounting career are a wish to work with numbers and to solve problems, interesting work assignments, a wish to work in the studied profession, the possibility for continuous self development and challenging work. Main motives for choosing an accounting degree are both extrinsic (e.g increasing job related opportunities) and intrinsic (e.g self development). The main reasons for working long term as an accountant are interesting work assignments, the possibility for continuous self development, flexible working hours and a stable income and job. The results showed that age also has an effect on the motivation. Compared to older accountants, younger accountants value more the flexibility of working hours, the possibility for continuous self development, the possibility to work outside of the office, a good salary and value less the stability of their job. In the early years of work many accountants feel that their work tasks are more complicated and the workload is higher than expected.

The results indicated that the overall job satisfaction among Estonian accountants is high. Despite that, many feel that working as an accountant has several cons. The main cons of an accounting career are routine and little recognition. Some accountants are dissatisfied with their jobs. The main reasons causing dissatisfaction among accountants are little recognition, stressful work, a low salary, a lack of development opportunities and the imbalance between work and life. The size of the company the accountants work for has an effect on job satisfaction. Accountants working in large and medium sized companies mainly feel that they are less recognized. Accountants working in micro and small sized companies mainly feel that their clients are complicated. The position also has an effect on job satisfaction. Those working on an accountant assistant position feel more that their work is routinous, the salary is low and the clients are complicated. On the other hand,

they feel less stress than those working on an accountant or a general accountant position. Despite the fact that the accounting career has its own cons, most of the accountants do not regret their career decision.

To sum up, the main motives for working as an accountant are interesting work assignments, the possibility for continuous self development, flexible working hours and a stable income. When starting out as a new accountant, one needs to be prepared for more complicated tasks and a higher workload than expected. Accountants are satisfied with their job and do not regret their career decision.

## KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Ahmed, K., Alam, K. F., Alam, M. (1997). An empirical study of factors affecting accounting students' career choice in New Zealand. – *Accounting Education*, Vol. 6, No. 4, 325-335.
- Alver, J., Alver, L. (2011). *Majandusarvestus ja rahandus: leksikon*. II, M-Y. Tartu: Deebet.
- Alver, J., Alver, L., Oja, K. (2017). *Jaan ja Lehte Alver – paarismängijad nii elus kui ka töös*. Kättesaadav: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2017/09/08/jaan-ja-lehte-alver--paarismangijad-nii-elus-kui-ka-toos> , 01.02.2018.
- Alver, L., Alver, J. (2009). *Finantsarvestus: põhikursus*. Tallinn: Deebet.
- Arquero, J.L., Byrne, M., Flood, B., Gonzalez, J.M. (2009). Motives, Expectations, Preparedness and Academic Performance: A Study of Students of Accounting at a Spanish University. – *Spanish Accounting Review*, Vol. 12, No. 2, 279-299.
- Byrne, M., Flood, B. (2005). A study of accounting students' motives, expectations and preparedness for higher education. – *Journal of Further and Higher Education*, Vol. 29, No. 2, 111-124.
- Cameron, J., Cameron, J.D., Pierce, D. W. (2002). *Rewards and Intrinsic Motivation: Resolving the Controversy*. Greenwood Publishing Group.
- Eesti keele seletav sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. Kättesaadav: <http://www.eki.ee/dict/ekss/> , 04.02.2018.
- Eesti Statistikaamet. (2014) PA633: Täis- ja osalise tööajaga töötajate töötatud tunnid ja keskmine brutotunnitasu soo ja ametiala järgi, oktoober. – [E-andmebaas] <http://pub.stat.ee/> (2.veebruar.2014).
- Estes, R. W., Paolillo, J. G. P. (1982) An Empirical Analysis of Career Choice Factors Among Accountants, Attorneys, Engineers, and Physicians. – *Accounting Review*, Vol. 57, No. 4, 785-793. (Ed.) Rosen, L. S.
- Half, R. (2015). *Why Accounting? Top Reasons for the Career Choice*. Kättesaadav: <https://www.roberthalf.com/blog/salaries-and-skills/why-accounting-top-reasons-for-the-career-choice> , 04.02.2018.
- Harackiewicz, C., Sansone, J.M., Sansone, C. (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivation: The Search for Optimal Motivation and Performance*. Academic Press.



- Herzberg, F. (2003). One More Time: How Do You Motivate Employees? – *Harvard Business Review*, Vol. 81, No. 1, 87-96.
- Hetkel kehtivad raamatupidaja kutsestandardid*. Eesti Raamatupidajate Kogu. Kättesaadav: [https://www.erk.ee/index.php?option=com\\_content&view=article&id=220:hetkel-kehtivad-raamatupidaja-kutsestandardid&catid=11:uudised&Itemid=374&lang=et](https://www.erk.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=220:hetkel-kehtivad-raamatupidaja-kutsestandardid&catid=11:uudised&Itemid=374&lang=et) , 02.02.2018.
- Hiltebeitel, K. M., Leaby, B. A., Larkin, J. M. (2000) Job Satisfaction Among Entry-level Accountants. – *The CPA Journal*, Vol. 70, No. 5, 76-78. (Ed.) Morris, T. W.
- Hsiao, J., Pereira, S. (2016). Generational Approach to Factors Influencing Career Choice in Accounting. – *Revista Contabilidade & Financas*, Vol. 27, No. 72, 393-407.
- Huber, M. (2016). *The secrets to job satisfaction*. Kättesaadav: <https://www.aicpa.org/InterestAreas/AccountingEducation/NewsAndPublications/Pages/marsha-huber-accounting-education.aspx> , 13.02.2018.
- Inceoglu, I., Segers, J., Bartram, D. (2012). Age-related differences in work motivation. – *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, Vol. 85, No. 2, 300-329.
- Juhtivraamatupidaja, tase 7. (2017). 14-19062017-1.3/9k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Kavanagh, M. H., Drennan, L. (2008). What skills and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations. – *Accounting and Finance*, Vol. 48, No. 2, 279-300. (Ed.) Faff, M.
- Kevadised kutseksamid 2017*. Eesti Raamatupidajate Kogu. Kättesaadav: [https://www.erk.ee/index.php?option=com\\_content&view=article&id=261:kutseksamid-kevad-2017&catid=11&Itemid=374&lang=en](https://www.erk.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=261:kutseksamid-kevad-2017&catid=11&Itemid=374&lang=en) , 02.02.2018.
- Klibi, M.F., Oussii, A. A. (2013). Skills and Attributes Needed for Success in Accounting Career: Do Employers' Expectations Fit with Students' Perceptions? Evidence from Tunisia. – *International Journal of Business and Management*, Vol. 8, No. 8, 118-132.
- Lai, S., Lee, H., Ng, Y., Su, Z., Teoh, H., Yap, J. (2017). Factors influencing accounting students' career paths. – *Journal of Management Development*, Vol. 36, No. 3, 319-329.
- Molloy, M. (2009). What Influences Accounting Student's Attitudes towards the Accounting Profession- A North West Experience. Letterkenny Institute of Technology. 42 lk. (Magistritöö)
- Moyes, G.D., Newsome, M., Shao, L.P. (2008). Comparative Analysis of Employee Job Satisfaction in the Accounting Profession. – *Journal of Business & Economics Research*, Vol. 6, No. 2, 65-82.
- O'Shea, S. C. (2017). Characteristics and Skills Necessary in Accountancy. – *International Journal of Business and Management*, Vol. 13, No. 1, 22-32.

- Phoewhawn, R., Uansa-ard, S. (2017). Factors Affecting the Motivation & Retention of Professional Accountants in Thai Organizations. – *UTCC International Journal of Business & Economics*, Vol. 9, No. 1, 119-134.
- Raamatupidaja, tase 5. (2017). 14-19062017-1.1/3k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Rebrov, A.V. (2012). Factors of the Formation of Workers' Motivation. – *Sociological Research*, Vol. 51, No. 2, 37-56.
- Rožman, M., Treven, S., Čančer, V. (2017). Motivation and Satisfaction of employees in the Workplace. – *Business Systems Research*, Vol. 8, No. 2, 14-25.
- Seeder, K. (2017). *Mitterahalise motiveerimise võimalused*. Kättesaadav: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2017/12/27/mitterahalise-motiveerimise-voimalused> , 13.02.2018.
- Strawser, R.H., Ivancevich, J.M., Lyon, H.L. (1969). A Note on the Job Satisfaction of Accountants in Large and Small CPA Firms. – *Journal of Accounting Research*, Vol. 7, No. 2, 339-345.
- Tinits, M. (2007). *Raamatupidaja kutsestandarditest*. Kättesaadav: <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2007/05/07/raamatupidaja-kutsestandarditest> , 02.02.2018.
- Uyar, A., Güngörmüş, A. H., Kuzey, C. (2011). Factors Affecting Students' Career Choice in Accounting: The Case of a Turkish University. – *American Journal of Business Education*, Vol. 4 No. 10, 29-38.
- Vadi, M. (2001). *Organisatsioonikäitumine*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vanemraamatupidaja, tase 6. (2017). 14-19062017-1.2/9k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Virovere, A., Alas, R., Liigand, J. (2005). *Organisatsioonikäitumine*. Tallinn: Külim.

## LISAD

### Lisa 1. Täis- ja osalise tööajaga töötajad ametiala järgi (2014)

Ametiala	Töötajate keskmine arv, taandatud täistööajale
1. Poemüüjad	19278
2. Abilised ning koristajad kontorites, hotellides jms asutustes	14179
3. Veoautojuhid	11347
4. Müügiesindajad	10610
5. Üldhariduskoolide vanema astme õpetajad	8527
6. Lasteaiaõpetajad	8022
7. Mujal liigitamata tootmislihttöölised	7110
<b>8. Raamatupidamise keskastme spetsialistid</b>	<b>7089</b>
<b>9. Raamatupidajad</b>	<b>6904</b>
10. Üldehitajad	6489

Allikas: Eesti Statistikaamet (2014); autori koostatud

## Lisa 2. Küsimustik

Hea raamatupidaja!

Minu nimi on Liis Tetsov. Olen TTÜ majandusarvestuse ja ärirahanduse magistriõppe tudeng ning viin oma lõputöö raames läbi uuringu raamatupidajate seas, mis keskendub raamatupidajana töötamise motiividele ja rahulolule Eestis.

Uuringu läbiviimiseks olen koostanud küsimustiku, millele vastamine võtab aega umbes 5-10 minutit. Kõik vastused jäävad anonüümseks ning üksiktulemusi ei avaldata.

Täiendavate küsimuste korral või uuringu vastu huvi tundes kirjutage liistetsov@gmail.com

Aitäh kõigile vastajatele!

### 1. Sugu \*

- Naine
- Mees

### 2. Teie vanus \*

- Kuni 29 a.
- 30-39 a.
- 40-49 a.
- 50-59 a.
- 60 a. või vanem

### 3. Haridus \*

- Keskkharidus (kesk-, kutsekesk- või keskeriharidus)
- Kõrgharidus (bakalaureusekraad või rakenduskõrgharidus)
- Kõrgharidus (magistrikraad)
- Kõrgharidus (doktorikraad)
- Muu: \_\_\_\_\_

**4. Kas Te olete omandanud hariduse (või hetkel omandate haridust) majandusarvestusega seonduval erialal? \***

- Jah
- Ei

**5. Teie tööstaaž raamatupidajana \***

- Alla 1 aasta
- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- Enam kui 15 aastat

**6. Kas Te töötate raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes või konkreetse ettevõtte raamatupidajana? \***

- Töötan raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes
- Töötan konkreetse ettevõtte raamatupidajana või raamatupidamise osakonnas

**7. Kui palju töötab Teie ettevõttes raamatupidajaid? \***

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-15
- Rohkem kui 15

**8. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid? \***

- 1-9
- 10-49
- 50-249
- 250 ja enam

**9. Millisel ametikohal Te töötate? \***

- Pearaamatupidaja
- Raamatupidaja
- Raamatupidaja assistent
- Muu: \_\_\_\_\_

**10. "Te läksite majandusarvestust õppima sellepärast, et.. " \***

"Te läksite majandusarvestust õppima sellepärast, et.."	(1) ei nõustu üldse	(2) pigem ei nõustu	(3) nii ja naa	(4) pigem nõustun	(5) nõustun täielikult
"..avardada silmaringi ning uusi väljakutseid vastu võtta"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..ei osanud muud eriala valida"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..eluks vajalikke teadmisi ja oskusi koguda"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..end arendada"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..eneseusku ja enesekindlust kasvatada"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..head haridust omandada"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..paljud tutvusringkonnast läksid samuti seda õppima"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..pikendada aega otsustamiseks, mida tulevikus teha soovite"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..raamatupidamist sügavuti õppida"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..see eriala oli huvipakkuv"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..suurendada võimalusi tuleviku jaoks"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..tulevikus head töökohta leida"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..tulevikus suuremat sissetulekut teenida"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..tuttavad soovitasid"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..uusi tutvusi luua"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
"..vastata haridusnõuetele, mis on vajalikud karjääri edendamiseks"	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

**11. Mis ajendas Teid raamatupidajana tööle asuma? (Märkige üks või mitu) \***

- Elukutse prestiižikus
- Hea töötasu
- Head karjäärivõimalused
- Huvitavad tööülesanded
- Mulle meeldib numbritega töötada ja probleeme lahendada
- Nõutud elukutse (raamatupidajaid alati tarvis)
- Soovisin töötada õpitud erialal
- Stabiilne sissetulek
- Tuttavate soovitusel
- Võimalus end pidevalt arendada (elukestev õpe)
- Võimalus kohtuda huvitavate inimestega
- Võimalus töötada kontoriväliselt
- Võimalus töötada paindliku tööajaga
- Võimalus töötada ükskõik millise tegevusvaldkonnaga tegutseva ettevõtte heaks (paindlikkus tööandja valikul)
- Väljakutseid pakkuv töö
- Minust sai raamatupidaja nõ "juhuslikult"
- Muu: \_\_\_\_\_

**12. Küsimusele vastake juhul, kui olete raamatupidajana töötanud üle 5 aasta. Mis on Teid ajendanud nii pikalt seda tööd tegema? (Märkige üks või mitu)**

- Hea töötasu
- Head suhted klientidega
- Head suhted töökaaslastega
- Head töötingimused
- Huvitav töö ja tööülesanded
- Paindlik tööaeg
- Püsiv töö
- Stabiilne sissetulek
- Tööga kaasnevad boonused
- Vastutusrikas töö
- Võimalus end pidevalt arendada
- Võimalus suhelda erinevate inimestega
- Võimalus töötada kontoriväliselt
- Muu: \_\_\_\_\_

**13. Kas Teie ettekujutus raamatupidaja tööst erines tööle asudes tegelikkusest? \***

- Minu ettekujutus raamatupidamise tööst ühtis tegelikkusega
- Minu ettekujutus raamatupidamise tööst osutus mõnevõrra erinevaks tegelikkusest
- Minu ettekujutus raamatupidamise tööst erines täielikult tegelikkusest

**14. Juhul, kui Teie ettekujutus raamatupidaja tööst erines tegelikkusest, siis kuidas? (Märkige üks või mitu)**

- Töömaht osutus suuremaks
- Töömaht osutus väiksemaks
- Töötasu osutus suuremaks
- Töötasu osutus väiksemaks
- Tööülesanded osutusid keerulisemaks
- Tööülesanded osutusid lihtsamaks
- Karjääri- ja arenguvõimalusi oli oodatavast rohkem
- Karjääri- ja arenguvõimalusi oli oodatavast vähem
- Muu: \_\_\_\_\_

**15. Kuivõrd rahul Te oma tööga olete? \***

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Pole üldse rahul	○	○	○	○	○	Täiesti rahul

**16. Palun märkige, kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega \***

Nõusolek väitega	(1) ei nõustu üldse	(2) pigem ei nõustu	(3) nii ja naa	(4) pigem nõustun	(5) nõustun täielikult
Minu töö- ja eraelu on tasakaalus	○	○	○	○	○
Mulle meeldivad minu tööülesanded	○	○	○	○	○
Olen plaaninud oma elukutset vahetada	○	○	○	○	○
Olen rahul oma tööajaga	○	○	○	○	○
Olen rahul oma töötasuga	○	○	○	○	○
Olen rahul oma töötingimustega	○	○	○	○	○
Olen rahul selle ettevõttega, milles töötan	○	○	○	○	○
Plaanin jääda raamatupidaja elukutse juurde ka tulevikus	○	○	○	○	○
Saan kaastöötajatega hästi läbi	○	○	○	○	○
Tunnen, et minu töö on tähendusrikas	○	○	○	○	○



**17. Millised on Teie arvates peamised puudused raamatupidajana töötamisel? (Märkige üks või mitu) \***

- Keerulised kliendid
- Liiga palju suhtlemist
- Liiga vähe suhtlemist
- Madal töötasu
- Pidev koolitamise vajadus
- Pikad töötunnid
- Rutiin
- Töö ei paku piisavalt väljakutseid
- Töö on liiga stressirohke
- Tööülesanded on igavad
- Vähe arenemisvõimalusi
- Vähene tunnustus
- Pole puudusi
- Muu: \_\_\_\_\_

**18. Kui Teil oleks võimalik ajas tagasi minna ning uuesti oma eriala valida, kui tõenäoliselt valiksite raamatupidaja elukutse?**

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
Väga ebatõenäoliselt	○	○	○	○	○	Väga tõenäoliselt

### Lisa 3. Tulemused. Küsimused 1-9 (uurings osalejate andmed)

Vastusevariant	Vastanute arv (n=140)	Vastanute osatähtsus
<b>1. Sugu:</b>		
Mees	2	1%
Naine	138	99%
<b>2. Teie vanus</b>		
Kuni 29. a	41	29%
30-39 a	38	27%
40-49 a	36	26%
50-59 a	18	13%
60 a. või vanem	7	5%
<b>3. Haridus</b>		
Keskharidus (kesk-, kutsekesk-, või rakenduskõrgharidus)	34	24%
Kõrgharidus (bakalaureusekraad või rakenduskõrgharidus)	67	48%
Kõrgharidus (magistrikraad)	35	25%
Kõrgharidus (doktorikraad)	0	0%
Muu: * Kõrgharidus, magistrikraadile vastav kvalifikatsioon; * Magistrikraadiga võrdsustatud 5-aastane kõrgharidus + lõpetamata MBA magistriõpe; * Kutseharidus; * Kõrgharidus ja lisaks kutseharidus.	4	3%
<b>4. Kas Te olete omandanud hariduse (või hetkel omandate haridust) majandusarvestusega seonduval erialal?</b>		
Jah	123	88%
Ei	17	12%
<b>5. Teie tööstaaž raamatupidajana</b>		
Alla 1 aasta	6	4%
1-5 aastat	53	38%
6-10 aastat	22	16%
11-15 aastat	15	11%
Enam kui 15 aastat	44	31%
<b>6. Kas Te töötate raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes või konkreetse ettevõtte raamatupidajana?</b>		
Töötan raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes	40	29%
Töötan konkreetse ettevõtte raamatupidajana või raamatupidamise osakonnas	100	71%

Allikas: autori koostatud

## lisa 3 järg

7. Kui palju töötab Teie ettevõttes raamatupidajaid?	Raamatupidamisteenust pakkuvates ettevõtetes töötavad raamatupidajad (n=40)		Mitte raamatupidamisteenust pakkuvates ettevõtetes töötavad raamatupidajad (n=100)		Kõik raamatupidajad (n=140)	
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus
1	10	25%	49	49%	59	42%
2-5	14	35%	32	32%	46	33%
6-10	9	23%	9	9%	18	13%
11-15	2	5%	3	3%	5	3%
Rohkem kui 15	5	12%	7	7%	12	9%

Allikas: autori koostatud

Vastusevariant	Vastanute arv (n=140)	Vastanute osatähtsus
<b>8. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid?</b>		
1-9	56	40%
10-49	27	19%
50-249	37	27%
250 ja enam	20	14%
<b>9. Millisel ametikohal Te töötate?</b>		
Pearaamatupidaja	49	35%
Raamatupidaja	75	54%
Raamatupidaja assistent	7	5%
Muu: * vanemraamatupidaja; * Finantsspetsialist; * finantsjuht; * Assistant financial controller; * Ettevõtte omanik; * finantsjuht; * ettevõtte juht; * Finantskontroller; * arendus/projektijuht.	9	6%

Allikas: autori koostatud

## Lisa 4. Tulemused. Küsimus 10

10. Te läksite majandusarvestust õppima sellepärast, et...	Vastanute arv (n=123)				
	ei nõustu üldse (1)	pigem ei nõustu (2)	nii ja naa (3)	pigem nõustun (4)	nõustun täielikult (5)
... avardada silmaringi ning uusi väljakutseid vastu võtta	7	6	22	49	39
... ei osanud muud eriala valida	60	25	17	16	5
... eluks vajalikke teadmisi ja oskusi koguda	4	8	15	53	43
... end arendada	4	5	7	39	68
... eneseusku ja enesekindlust kasvatada	9	19	33	28	34
... head haridust omandada	3	4	11	40	65
... paljud tutvusringkonnast läksid samuti seda õppima	83	26	8	2	4
... pikendada aega otsustamiseks, mida tulevikus teha soovite	88	17	11	5	2
... raamatupidamist sügavuti õppida	6	7	23	30	57
... see eriala oli huvipakkuv	2	3	16	41	61
... suurendada võimalusi tuleviku jaoks	2	2	8	44	67
... tulevikus head töökohta leida	3	3	13	41	63
... tulevikus suuremat sissetulekut teenida	3	5	19	42	54
... tuttavad soovitasid	65	25	21	7	5
... uusi tutvusi luua	53	22	27	14	7
... vastata haridusnõuetele, mis on vajalikud karjääri edendamiseks	20	17	25	31	30

Allikas: autori koostatud

## Lisa 5. Tulemused. Küsimused 11-12

11. Mis ajendas Teid raamatupidajana tööle asuma? (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=140)	Vastanute osatähtsus
Elukutse prestiižikus	18	13%
Hea töötasu	38	27%
Head karjäärivõimalused	36	26%
Huvitavad tööülesanded	61	44%
Mulle meeldib numbritega töötada ja probleeme lahendada	100	71%
Nõutud elukutse (raamatupidajaid alati tarvis)	35	25%
Soovisin töötada õpitud erialal	60	43%
Stabiilne sissetulek	52	37%
Tuttavate soovitusel	7	5%
Võimalus end pidevalt arendada (elukestev õpe)	56	40%
Võimalus kohtuda huvitavate inimestega	16	11%
Võimalus töötada kontoriväliselt	40	29%
Võimalus töötada paindliku tööajaga	53	38%
Võimalus töötada ükskõik millise tegevusvaldkonnaga tegutseva ettevõtte heaks (pindlikkus tööandja valikul)	56	40%
Väljakutseid pakkuv töö	54	39%
Minust sai raamatupidaja nõ "juhuslikult"	37	26%
Muu: * Siiras aastatepikkune huvi; * Töötamine globaalsetes ettevõtetes; * Võimalus midagi nõ ära teha. Ei aja udujuttu vms, vaid töötan konkreetse ülesannetega; * Ma muud tööd ei leidnud tollal.	4	3%

Allikas: autori koostatud

12. Küsimusele vastake juhul, kui olete raamatupidajana töötanud üle 5 aasta. Mis on Teid ajendanud nii pikalt seda tööd tegema? (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=85)	Vastanute osatähtsus
Hea töötasu	30	35%
Head suhted klientidega	15	18%
Head suhted töökaaslastega	24	28%
Head töötingimused	32	38%
Huvitav töö ja tööülesanded	53	62%
Paindlik tööaeg	41	48%
Püsiv töö	38	45%
Stabiilne sissetulek	41	48%
Tööga kaasnevad boonused	7	8%
Vastutusrikas töö	25	29%
Võimalus end pidevalt arendada	53	62%
Võimalus suhelda erinevate inimestega	19	22%
Võimalus töötada kontoriväliselt	33	39%

<b>12. Küsimusele vastake juhul, kui olete raamatupidajana töötanud üle 5 aasta. Mis on Teid ajendanud nii pikalt seda tööd tegema?</b> (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=85)	Vastanute osatähtsus
Muu: * meeldib töö iseloom, numbrid; * Rahvusvaheliste ettevõtetes töötamine annab suured töö kogemused; * Lihtsalt meeldib töö, kus on vaja süsteemsust, konkreetsust, loogikat jne; * See on asi, mida ma teha oskan ja erialavahetust pole veel julgenud proovida; * ainus ala, millel oman kogemust; * Vajadus oma ettevõttele raamatupidaja järele.	6	7%

Allikas: autori koostatud

<b>12. Küsimusele vastake juhul, kui olete raamatupidajana töötanud üle 5 aasta. Mis on Teid ajendanud nii pikalt seda tööd tegema?</b> (Märkige üks või mitu)	Kuni 49 aastat		50 aastat või vanem		Erinevus
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	
<b>Paindlik tööaeg</b>	34	56%	7	29%	<b>27%</b>
<b>Võimalus töötada kontoriväliselt</b>	28	46%	5	21%	<b>25%</b>
<b>Püsiv töö</b>	23	38%	15	63%	<b>25%</b>
<b>Võimalus end pidevalt arendada</b>	42	69%	11	46%	<b>23%</b>
<b>Hea töötasu</b>	24	39%	6	25%	<b>14%</b>
Huvitav töö ja tööülesanded	40	66%	13	54%	11%
Head suhted töökaaslastega	16	26%	8	33%	7%
Vastutusrikas töö	19	31%	6	25%	6%
Head töötingimused	24	39%	8	33%	6%
Võimalus suhelda erinevate inimestega	13	21%	6	25%	4%
Stabiilne sissetulek	30	49%	11	46%	3%
Head suhted klientidega	11	18%	4	17%	1%
Tööga kaasnevad boonused	5	8%	2	8%	0%
<b>KOKKU</b>	61	100%	24	100%	–

Allikas: autori koostatud

## Lisa 6. Tulemused. Küsimused 13-14

<b>13. Kas Teie ettekujutus raamatupidaja tööst erines tööle asudes tegelikkusest?</b>	Vastanute arv (n=140)	Vastanute osatähtsus
Minu ettekujutus raamatupidamise tööst ühtis tegelikkusega	58	42%
Minu ettekujutus raamatupidamise tööst osutus mõnevõrra erinevaks tegelikkusest	73	52%
Minu ettekujutus raamatupidamise tööst erines täielikult tegelikkusest	9	6%

Allikas: autori koostatud

<b>14. Juhul, kui Teie ettekujutus raamatupidaja tööst erines tegelikkusest, siis kuidas?</b> (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=79)	Vastanute osatähtsus
Töömaht osutus suuremaks	35	44%
Töömaht osutus väiksemaks	3	4%
Töötasu osutus suuremaks	1	1%
Töötasu osutus väiksemaks	16	20%
Tööülesanded osutusid keerulisemaks	37	47%
Tööülesanded osutusid lihtsamaks	8	10%
Karjääri- ja arenguvõimalusi oli oodatavast rohkem	15	19%
Karjääri- ja arenguvõimalusi oli oodatavast vähem	24	30%
Muu: * mul pole raamatupidamisalast haridust ega ettevalmistust; * töö on oodatust huvitavam ja vaheldusrikkam; * tööülesanded olid mitmekesisemad; * Mul ei olnud tegelikult ettekujutust raamatupidaja tööst. lihtsalt hakkasin tegema ja tegin, kuni selgeks sai; * töö sisu oli huvitavam ja vastutus suurem (osalemine ettevõtte juhtimisel); * Ei oska konkreetselt kirjeldada.	6	8%

Allikas: autori koostatud

## Lisa 7. Tulemused. Küsimus 15

15. Kuivõrd rahul Te oma tööga olete?	Vastanute arv (n=140)				
	ei ole üldse rahul (1)	pigem ei ole rahul (2)	nii ja naa (3)	pigem rahul (4)	täiesti rahul (5)
	1	3	18	61	57

Allikas: autori koostatud

15. Kuivõrd rahul Te oma tööga olete?	Töötajate arv ettevõttes							
	1-9		10-49		50-249		250 ja enam	
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus
Tööga rahul (n=118)	52	93%	23	85%	29	78%	14	70%
Tööga rahulolematu (n=22)	4	7%	4	15%	8	22%	6	30%
KOKKU	56	100%	27	100%	37	100%	20	100%

Allikas: autori koostatud



## Lisa 8. Tulemused. Küsimus 16

16. Palun märkige, kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega	Vastanute arv (n=140)				
	ei nõustu üldse (1)	pigem ei nõustu (2)	nii ja naa (3)	pigem nõustun (4)	nõustun täielikult (5)
Minu töö- ja eraelu on tasakaalus	6	12	27	65	30
Mulle meeldivad minu tööülesanded	0	2	20	72	46
Olen plaerinud oma elukutset vahetada	51	45	24	14	6
Olen rahul oma tööajaga	4	7	27	53	49
Olen rahul oma töötasuga	6	13	38	63	20
Olen rahul oma töötingimustega	2	4	28	66	40
Olen rahul selle ettevõttega, milles töötan	3	9	24	51	53
Plaanin jääda raamatupidaja elukutse juurde ka tulevikus	3	4	23	54	56
Saan kaastöötajatega hästi läbi	2	0	7	50	81
Tunnen, et minu töö on tähendusrikas	2	7	22	58	51

Allikas: autori koostatud

15. Kuivõrd rahul Te oma tööga olete?	Vastanute arv				
	Tööga rahulolematud (n=22)			Tööga rahulolevad (n=118)	
	ei ole üldse rahul (1)	pigem ei ole rahul (2)	nii ja naa (3)	pigem rahul (4)	täiesti rahul (5)
	1	3	18	61	57

Allikas: autori koostatud

16. Palun märkige, kui võrd nõustuste järgnevate väidetega	Vastanute arv ja osatähtsus (tööga rahulolematud, n=22)													
	ei nõustu üldse (1)		pigem ei nõustu (2)		nii ja naa (3)		pigem nõustun (4)		nõustun täielikult (5)		mitte nõus		nõus	
Olen rahul oma töötasuga	3	14%	7	32%	7	32%	4	18%	1	5%	10	46%	5	23%
Minu töö- ja eraelu on tasakaalus	3	14%	7	32%	6	27%	4	18%	2	9%	10	46%	6	27%
Mulle meeldivad minu tööülesanded	0	0%	2	9%	14	64%	5	22%	1	5%	2	9%	6	27%
Olen rahul selle ettevõttega, milles töötan	2	9%	5	22%	9	41%	5	22%	1	5%	7	32%	6	27%
Tunnen, et minu töö on tähendusrikas	2	9%	5	22%	8	36%	5	22%	2	9%	7	32%	7	32%
Olen plaerinud oma elukutset vahetada	1	5%	7	32%	5	22%	5	22%	4	18%	8	37%	9	41%
Olen rahul oma tööajaga	1	5%	3	14%	9	41%	6	27%	3	14%	4	18%	9	41%
Olen rahul oma töötingimustega	2	9%	3	14%	7	32%	10	45%	0	0%	5	23%	10	45%
Plaanin jääda raamatupidaja elukutse juurde ka tulevikus	1	5%	2	9%	7	32%	7	32%	5	23%	3	14%	12	54%
Saan kaastöötajatega hästi läbi	2	9%	0	0%	3	14%	9	41%	8	36%	2	9%	17	77%

Allikas: autori koostatud

## Lisa 9. Tulemused. Küsimus 17

17. Millised on Teie arvates peamised puudused töötamisel raamatupidajana? (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=140)	Vastanute osatähtsus
Pole puudusi	17	12%
17. Millised on Teie arvates peamised puudused töötamisel raamatupidajana? (Märkige üks või mitu)	Vastanute arv (n=123)	Vastanute osatähtsus
Keerulised kliendid	45	37%
Liiga palju suhtlemist	6	5%
Liiga vähe suhtlemist	18	15%
Madal töötasu	33	27%
Pidev koolitamise vajadus	25	20%
Pikad töötunnid	24	20%
Rutiin	60	49%
Töö ei paku piisavalt väljakutseid	10	8%
Töö on liiga stressirohke	33	27%
Tööülesanded on "igavad"	5	4%
Vähe arenemisvõimalusi	8	7%
Vähene tunnustus	59	48%
Muu: * liiga palju arvutitööd (istuvat tööd) ja normaalajas puhkuse väljavõtmise keerukus (sageli ka nädalat probleemne); * minu puhul liiga kinnine, nõutakse 8-17 kohalolekut; * Väga suur ettevõtte, tohutud andmemahud seega palju süsteeme, esineb sageli tõrkeid andmete transpordimisel ühest süsteemist teise; * Sõltub inimesest, kuidas sa panustad ettevõttesse ja kas sulle meeldivad numbrid, mis räägivad; * Et näed, kuidas kliendid "skeemitavad" väga hullusti, aga mu käed on suhteliselt seotud. Vahel tahaks nõ kaevata EMTAsse.; * Stressirohked perioodid aeg-ajalt.	6	5%

Allikas: autori koostatud

## Lisa 10. Tulemused. Küsimus 17 (ametikohta ja rahulolu lõikes)

17. Millised on Teie arvates peamised puudused töötamisel raamatupidajana? (Märkige üks või mitu)	Raamatupidaja assistent		Raamatupidaja		Pearaamatupidaja	
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus
Rutiin	5	<b>71%</b>	35	47%	17	35%
Vähene tunnustus	2	29%	31	41%	22	<b>45%</b>
Keerulised kliendid	5	<b>71%</b>	24	32%	9	18%
Töö on liiga stressirohke	1	14%	17	23%	14	<b>29%</b>
Madal töötasu	3	<b>43%</b>	18	24%	11	22%
<b>KOKKU</b>	7	100%	75	100%	49	100%

Allikas: autori koostatud

17. Millised on Teie arvates peamised puudused töötamisel raamatupidajana? (Märkige üks või mitu)	Tööga rahulolematud raamatupidajad		Tööga rahulolevad raamatupidajad		Erinevus
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	
<b>Madal töötasu</b>	13	59%	20	17%	<b>42%</b>
<b>Vähene tunnustus</b>	15	68%	44	37%	<b>31%</b>
<b>Vähe arenemisvõimalusi</b>	6	27%	2	2%	<b>26%</b>
<b>Töö on liiga stressirohke</b>	9	41%	24	20%	<b>21%</b>
Töö ei paku piisavalt väljakutseid	4	18%	6	5%	13%
Liiga vähe suhtlemist	5	23%	13	11%	12%
Pidev koolitamise vajadus	6	27%	19	16%	11%
Tööülesanded on igavad	2	9%	3	3%	7%
Keerulised kliendid	6	27%	39	33%	6%
Pikad töötunnid	3	14%	21	18%	4%
Rutiin	10	45%	50	42%	3%
Liiga palju suhtlemist	1	5%	5	4%	0%
<b>KOKKU</b>	22	100%	118	100%	–

Allikas: autori koostatud

## Lisa 11. Tulemused. Küsimus 17 (ettevõtte suuruse lõikes)

17. Millised on Teie arvates peamised puudused töötamisel raamatupidajana? (Märkige üks või mitu)	Mikro- ja väikeettevõtte raamatupidajad (1-49 töötajat)		Keskmise suurusega ettevõtte ja suure ettevõtte raamatupidajad (50 ja enam töötajat)		Erinevus
	vastanute arv	vastanute osatähtsus	vastanute arv	vastanute osatähtsus	
<b>Keerulised kliendid</b>	34	<b>40%</b>	11	19%	21%
<b>Vähene tunnustus</b>	29	34%	30	<b>52%</b>	18%
Liiga vähe suhtlemist	6	7%	12	21%	14%
Pidev koolitamise vajadus	19	22%	6	10%	12%
Madal töötasu	16	19%	17	29%	10%
Vähe arenemisvõimalusi	2	2%	6	10%	8%
Rutiin	34	40%	26	45%	5%
Töö on liiga stressirohke	18	21%	15	26%	5%
Pikad töötunnid	13	15%	11	19%	4%
Tööülesanded on igavad	2	2%	3	5%	3%
Töö ei paku piisavalt väljakutseid	5	6%	5	9%	3%
Liiga palju suhtlemist	4	5%	2	3%	1%
Pole puudusi	10	12%	7	12%	0%
<b>KOKKU</b>	85	100%	58	100%	–

Allikas: autori koostatud

## Lisa 12. Tulemused. Küsimus 18

18. Kui Teil oleks võimalik ajas tagasi minna ning uuesti oma eriala valida, kui tõenäoliselt valiksite raamatupidaja elukutse?	Vastanute arv				
	väga ebatõenäoliselt (1)	ebatõenäoliselt (2)	nii ja naa (3)	tõenäoliselt (4)	väga tõenäoliselt (5)
	4	6	26	40	64

Allikas: autori koostatud